

پیامدهای روانی، جسمانی و عاطفی آزار جنسی محارم

مقدمه: آزار جنسی به محارم جرمی درون خانوادگی است که نه تنها آزار دیده و آزارگر بلکه سایر اعضای خانواده را در معرض آسیبی عمیق قرار می‌دهد. تسلط آزارگر بر آزار دیده و حفظ آبروی خانوادگی و وقوع این جرم در نقطه کور جامعه منجر به برملا نشدن آزار و استمرار پیامدهای این رفتار در پوسته زیرین جامعه می‌شود. با توجه به این‌که اولین قدم به منظور پیشگیری و درمان، کشف گستره آسیب است. در این مقاله در صدد هستیم که به مهم‌ترین پیامدهای تعرض جنسی محارم از زاویه نگاه آزار دیدگان اشاره کنیم. روش: تحقیق حاضر یک مطالعه کیفی و با روش تحلیل محتوای استقرایی است. نمونه‌گیری تحقیق به شیوه هدفمند و تا رسیدن به مرز اشباع داده‌ها انجام شد. در مجموع با ۱۹ آزار دیده مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته صورت گرفته و علاوه بر این به منظور تحلیل دقیق‌تر موضوع، ۱۷ پرونده مرتبط مورد مطالعه قرار گرفت.

یافته‌ها: در تحقیق حاضر پس از چندین مرحله تحلیل و ادغام کدهای مشابه در نهایت ۵۳ کد استخراج شد. کدهای اصلی در ۶ زیرمقوله قرار گرفت که عبارتند از «پیامدهای جسمی»، «پیامد جانی»، «خودانگاری منفی»، «پیامد روانی-جنسی»، «روابط درون خانوادگی ناکارآمد»، «روابط برون خانوادگی ناکارآمد». پس از تجمیع زیرمقوله‌ها در نهایت سه مقوله اصلی استخراج شد که عبارتند از «پیامد فیزیکی»، «پیامدهای روانی فردی» و «پیامدهای روانی جمعی».

بحث: آزار جنسی محارم از جمله جرایمی است که از جهات مختلف به آزار دیدگان جنسی لطمه وارد می‌کند. دسترسی بالا به آزار دیده، کودک یا نوجوان بودن آزار دیده، وابستگی مالی- عاطفی آزار دیده به آزارگر، فقدان نظارت و تسلط کامل آزارگر بر آزار دیده، موجب توسعه دامنه آسیبهای این جرم می‌شود. با توجه به اهمیت و ضرورت پیشگیری و درمان وقوع چنین جرایمی در خانواده، به نظر می‌رسد در ابتدا ضروری است ضمن پایان دادن به سیاست کتمان و نادیده انگاری تعرضات جنسی محارم، در سطوح مختلف با پذیرش آسیب موجود در کشور با ایجاد گفت‌وگو در سطوح مختلف، شرایط آفشاگری و درمان آزار دیدگان و آزارگران جنسی محارم فراهم شده و از طرفی با اتخاذ سیاستهای پیشگیرانه از وقوع این جرایم پیشگیری شود.

۱. سامان سیاوشی

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، پردیس فارابی، دانشگاه تهران، قم، ایران

۲. محمد فرجیها

دکتر حقوق جزا و جرم‌شناسی، گروه حقوق، دانشگاه دهلی، دهلی، هندوستان. (نویسنده مسئول)
<farajihay@modares.ac.ir>

۳. محمود میر خلیلی

دکتر حقوق جزا و جرم‌شناسی، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

واژه‌های کلیدی:

محارم، زنا با محارم، تجاوز جنسی، آزار جنسی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۰۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۲۸

Psychological, physical, and Emotional Consequences of Incestuous Abuse

- ▶ **1- saman siavashi**
Ph.D. Student in Criminal Law and Criminology, Group of criminal law and criminology, Department of law, university of tehran, Tehran, Iran.
- ▶ **2. Mohammad farajih**
Ph.D. in Criminal Law and Criminology, Group of criminal law and criminology, Department of law, Dehli university, Dehli, India. (corresponding author) <farajihay@modares.ac.ir>
- ▶ **3- mahmud mirkhalili**
Ph.D. in Criminal Law and Criminology, Group of criminal law and criminology, Department of farabi, University of tehran, qom, iran

Key Words

Blood Relative, Incest, Rape, Sexual Harassment

Received: 2021/02/24

Accepted: 2021/10/20

Introduction: Sexual harassment with a family member is a crime within the family that exposes not only the abuser but also other family members to deep harm. Given that the first step in preventing and treating is to discover the extent of injury, in this article we intend to point out the most important consequences of incest from the perspective of the victims.

Method: The present study is a qualitative study with inductive content analysis. The sampling of the research was done in a targeted manner (purposeful sampling) until reaching the data saturation limit. In-depth and semi-structured interviews were conducted with a total of 19 victims and in addition, 17 related cases were studied for more detailed analysis.

Findings: In the present study, after several stages of analyses and integration of similar codes, i.e., finally 53 codes were extracted. The main codes were divided into six subcategories, which are “physical consequences”, “life outcome”, “negative self-image”, “psycho-sexual consequence”, “dysfunctional intra-family relationships”, and “dysfunctional extramarital relationships”. After aggregating the subcategories, three main categories were finally extracted, which are “physical consequence”, “individual psychological consequences” and “collective psychological consequences”.

Discussion: Given the importance and necessity of preventing and treating the occurrence of such crimes in the family, it seems necessary to end the policy of concealment and ignoring incestuous sexual assaults, at various levels by accepting the harm in the country by creating discourse at various levels. Providing conditions for the disclosure and treatment of victims and incestuous sexual harassers, and on the other hand, prevent the occurrence of these crimes by adopting preventive policies.

Extended Abstract

Introduction: The issue of marriage and sexual relations has been discussed in religious and scientific circles in all times and ages; human sexual reactions depend on a number of factors, including habit, culture, and religion, and each community, in addition to allowing sexual instincts to be satisfied under those conditions, also places items for each individual, except for a forbidden sexual area. People entering such a restricted area are not allowed to have sex with each other. Hence, the no-sex zone can be called the sex embargo network in another sense. In any society, sexual intercourse between two people is allowed only when they are not from the same area of sexual prohibition. The most important of these taboos that persist in today's societies is sexual contact with family members, which some authors refer to as the only universal taboo. Intercourse can be based on consent or dissatisfaction. Although there is almost no consensus on the extent of the harms of consensual sex based on consent, the harm of this behavior is doubled when the sex is based on violence and dissatisfaction. The two harmful elements of this behavior go back to the act of harassment and its perpetrator (incest). This behavior usually occurs at specific ages of children's psychological and social development, which leads to children suffering from many problems and injuries because the family is the most important and main institution to support the person, especially in childhood. The most important factor in laying the foundation is how the character develops.

Method: The nature of the present study required us to use a qualitative method to analyze the consequences of sexual harassment of incest (Incestuous Abuse). Research findings were collected and presented based on ethnographic methods. This method is one of the research methods in social sciences that relies heavily on individual participation and observation and researcher experiences and the presence and observation of the target group. Ethnographic method uses three types of data sets, which are interview, observation, documents that all three methods have been used in the present study. Through activities in institutions and associations active in the field of social harms over a period of three years, the researcher

has succeeded in observing and interviewing 50 victims and 20 abusers in a non-probabilistic and purposeful manner. Interviews in various areas related to this harm, including consequences This behavior is related, and after an in-depth interview with 17 victims in the field of consequences of incest sexual harassment, we reached the saturated border, the characteristics of which are specified in Table 1, and after reviewing the entire interview several times, codes related to the consequences of harassment incest was extracted. In addition to in-depth interviews, in addition to in-depth interviews, several opinion polls were used. In this part of the study, after searching for keywords (incest, adultery with incest, relative relatives, illegitimate relationship) in the Judiciary Vote Bank; 75 votes in the period from 2009 to 2015, which contained information about sexual harassment of incest, and after studying the summary of the case and the statements of the abuser and the victim and forensic theories regarding the consequences of incest, 17 cases were selected and analyzed.

Findings: The results show that the consequences of incest are different according to the characteristics of aggression and harassment and the most important and common consequences in the study sample include three main categories of physical and psychological and family consequences.

Discussion: Sexual harassment of incest in the study sample leads to three consequences: physical, psychological and family. In detail, the victim can be physically and mentally injured, willing to go to private justice and take revenge on the abuser by other family members, pregnancy and abortion. The fetus, premature birth and childbirth due to incest, mental disorders, deviant sexual relations of the victim, re-victimization and feeling of helplessness and isolation and running away from home, dysfunctional marriage were mentioned only in order to leave the father's house. The results also showed that the consequences of sexual harassment to incest depend on several factors such as the victim's surrender method and the victim's silence, the victim's age and manner of assault and family relationship and the quality of the abuser-abused relationship and the duration of the aggression and the abuser relationship. In fact, the younger the victim and the greater the

age difference between the perpetrator and the victim, the greater the range of consequences of sexual assault. In addition to the age of the victim, harassment also has a direct impact on the consequences of sexual harassment. Harassment varied from touch to penetration and was observed in all types of family relationships in this area. However, it seems that factors such as family relationship, harassment and harassment in the family, the probability of disclosure, the level of victim resistance., etc. are effective in determining the type of harassment. In addition to the family relationship, what seems to be more important is the type and quality of the relationship between the abused and the abuser. In fact, the more trust there is in the abused than the abuser, the more serious the victim's sense of security and trust. Another influential variable in the consequences of sexual harassment was the way the victim surrendered. Due to the fact that sexual harassment of an incestuous person is done in the home and in a private environment, the method of surrendering the victim is different from cases where sexual harassment is done by a stranger. In addition to the way the victim is handed over, the way the victims remain silent is also important. Compulsory confidentiality is one of the harms of domestic violence. In sexual harassment by a stranger, the supportive family and the listener are abused, while in domestic violence, the family is the source of harm, and the abused person keeps the secret of the aggression for years, which leads to lack of help and the negative consequences of the harassment. There are usually seven main reasons for these people to keep the secret, which include fear of self-punishment, fear of punishment for the perpetrator, preservation of family reputation, rejection of allegations of harassment by family and others, fear of punishment, and rejection by the abuser and other members The family is the fear of community judgment and threats from the perpetrator or other family members. In addition to the aforementioned points, one of the distinguishing features of incest by a stranger compared to assault by a stranger is related to the duration, that is, the duration of sexual assault, it has been shown by the results of research studies that rarely such abuses occur only once and usually the victim is abused for years and usually the end of such assaults through pregnancy and forced marriage.

Ethical Considerations:

Authors 'contributions

The authors contributed effectively to this article.

Funding

This article does not receive any financial support for its publication by any entity or organization.

Conflicts of interest

In the present study, the authors showed no conflict of interest.

Acknowledgments:

In this article, in addition to observing the principles of professional conduct, all rights related to the sources cited are respected and the references are carefully cited.

مقدمه

مسئله زناشویی و روابط جنسی در تمام زمانها و اعصار، مورد بحث محافل دینی و علمی قرار گرفته است؛ واکنشهای جنسی انسانها به عوامل متعددی از جمله عادت و فرهنگ و مذهب بستگی دارد و هر اجتماعی ضمن شرایطی که ارضای غریزه جنسی را تحت آن شرایط مجاز شمرده، مواردی را نیز برای هر فرد، جزء یک منطقه ممنوع جنسی قرار داده است. افرادی که به چنین منطقه ممنوع وارد می‌شوند به داشتن روابط جنسی با یکدیگر مجاز نیستند. از این رو منطقه ممنوع جنسی را به اعتبار دیگر می‌توان شبکه تحریم جنسی نیز نامید. آزار جنسی محارم به‌طور معمول در سنین ویژه رشد روانی و اجتماعی فرزندان رخ می‌دهد که منجر به این می‌شود که کودکان دچار مشکلات و آسیبهای متعددی شوند؛ چراکه خانواده مهم‌ترین و اصلی‌ترین نهاد حمایتی از فرد به‌ویژه در دوران کودکی است و مهم‌ترین عامل در پیریزی چگونگی رشد شخصیت است. قربانیان این جرم از جهتی متحمل پیامدهای ناشی از آزار جنسی می‌شوند و از جهت دیگر این آزار را توسط افرادی تجربه می‌کنند که به‌طور معمول بنا بر آن بوده که مأمین این افراد باشند؛ بنابراین دو منشأ آسیب منجر به این می‌شود که گستره پیامدهای این رفتار تمامی ابعاد زندگی قربانی را در بر بگیرد. از طرفی فقدان نظارت اجتماعی، تسلط آزارگر بر آزار دیده، تابو بودن گفتمان راجع به آزار جنسی محارم موجب شده است که قربانیان این جرم سالها تحت تعرض جنسی قرار بگیرند و در بسیاری از موارد به منظور توقف آزار جنسی چاره‌ای جز خودکشی و فرار از منزل برای خود متصور نباشند.

هرمان^۱ در سال ۱۹۸۱ از اصطلاحی تحت عنوان «ارث بزه‌دیده»^۲ به‌عنوان پیامدهای این شیوه آزار جنسی نام برد. به این معنا که پدر یا پدربزرگ در واقع آسیبهایی را برای فرزند خود به‌جا می‌گذارد که سالها با او همراه است (نومسا، ۱۹۹۹). در کشور ایران آمار مشخصی از نهادهای

1. Herman

2. Victim inheritance

رسمی در ارتباط با آزار جنسی در دسترس نیست و با وجود این که سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۰۴ این آزار را هشدار برای سلامت جهانی قلمداد کرده است (کند، بندگان و بیندر، ۲۰۱۴)، هیچ نهادی به طور رسمی آماری در این خصوص ارائه نداده و اقدامی برای حمایت از آزاردیدگان انجام نداده است و صرفاً به صدور چند ماده قانونی اکتفا شده است. با این حال، به طور موردی آماری از این جرم منتشر شده است که خود مبین گستردگی وقوع این رفتار است. به طور مثال، رئیس انجمن آسیبهای اجتماعی ایران در یکی از اظهارات خود در سال ۱۳۹۵ از تشکیل ۵۲۰۰ پرونده قضایی در کشور در رابطه جنسی برادر با خواهر و پدر با دختر خبر داده است که البته این آمار غیر از تجاوزهایی است که توسط سایر محارم مانند دایی و عمو بوده است.^۱ سیاست جنایی تقنینی ایران نیز با رویکردهای غیرعلمی و ناکارآمد و نگاهی ساده‌انگارانه و سزاگرایانه در صدد کنترل این جرایم بوده است با این حال به نظر می‌رسد نقش و رسالت خود را به درستی ایفا نکرده است.

اولین قانونی که به موضوع رابطه جنسی محارم اشاره کرده است قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ است. در ماده ۲۰۷ قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ محارم نسبی به عنوان محارم خاص در نظر گرفته شده بود. تقسیم‌بندی محارم به عام و خاص به منظور تمایز افرادی است که ازدواج با آنها حرام است و افرادی که نه تنها ازدواج با آنها حرام است بلکه رابطه جنسی با این افراد مستوجب مجازات افتراقی و شدیدتر نسبت به غیر محارم است. طبق این ماده: «ماده ۲۰۷ - مرتکب لواط و زناى محصنه و زناى با محارم نسبی و زناى به عنف در صورتی که جنایت مطابق مقررات شرعیه ثابت شود اعدام می‌گردد و الا در محاکم عمومی محاکمه و مطابق مواد ذیل مجازات خواهد شد...». قانون مذکور به موجب قانون اصلاح ماده ۲۰۷ قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۱۰ نسخ شد. طبق این ماده محارم خاص شامل اقرباء نسبی تا درجه سوم و یا از اقربای سببی درجه اول مجنی علیه (اعم از ذکور و

شوک-تکان-دهنده-تجاوز-به-محارم/5715274/ <https://www.yjc.ir/fa/news/5715274/>

انات) می‌شد. در سال ۱۳۱۲ هجری شمسی ماده‌واحدۀ فوق به موجب قانون اصلاح مواد ۲۰۷ الی ۲۱۴ قانون مجازات عمومی مصوب ۲۹ شهریورماه ۱۳۱۲ شمسی نسخ شد. دایره شمول محارم خاص در این قانون تغییر چندانی نداشت تنها تفاوت محارم خاص در قانون مصوب سال ۱۳۱۰ و قانون مصوب ۱۳۱۲، تغییر کلمه «محرم» به «محارم» بود.

همان‌طور که مشاهده می‌شود قربابت نسبی یا سببی بین بزہ‌کار و بزہ‌دیدۀ و محرمیت آن دو به صورت جداگانه مورد تصریح قرار گرفته بود که البته خالی از اشکال نیست چون با تصریح به اقربای نسبی تا درجه سوم و اقربای سببی درجه اول، نیازی به ذکر محارم نبود. در سال ۱۳۷۰ در ماده ۸۲ قانون مجازات اسلامی مقرر شد «حد زنا در موارد زیر قتل است و فرقی بین جوان و غیر جوان و محصن و غیر محصن نیست: الف- زنا با محارم نسبی. ب- زنا با زن پدر که موجب قتل زانی است...» در واقع در این قانون تنها زنا با محارم نسبی مشمول حکم قتل قرار گرفته است و محارم رضاعی و سببی به جز زنا با زن پدر در این حکم به محارم نسبی ملحق نشده‌اند و محارم نسبی با یک والد مشترک نیز مشمول این قواعد زنا با محارم نسبی است. در سال ۱۳۹۲ قانون‌گذار در ماده ۲۲۴ قانون مجازات اسلامی محدوده محارم خاص را بدون تغییر نسبت به قانون سال ۱۳۷۰ به محارم نسبی و زن پدر اختصاص داد و البته مجازات زانیۀ در زنا پسر با زن پدر تابع سایر احکام مربوط به زنا است. لازم به ذکر است رابطۀ جنسی (با رضایت یا به عنف) با سایر محارم رضاعی و سببی همچنین زنا به عنف با محارم نسبی تابع عمومات است. همچنین قانون‌گذار در اقدامی مثبت و کارآمد در سال ۱۳۹۹ به آزار جنسی و مجازات آزارگران جنسی اشاره کرد و در ماده ۱۰ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ (ق ح ا ن) مجازات این افراد را وابسته به محرم یا نامحرم بودن آزارگر و نوع و شیوۀ آزار تعیین کرد.

با توجه به ناکارآمدی سیاست جنایی تقنینی ایران در حوزه پیشگیری از آزار جنسی محارم و با توجه به این‌که لازمۀ درمان و پیشگیری، شناخت آسیب و پیامدهای آزار جنسی محارم است هدف مقاله حاضر بررسی پیامدهای رایج آزار جنسی محارم است. لازم به ذکر است در پژوهش

حاضر تعریف اندرسون را ملاک تعیین محدوده آزار جنسی قرار داده‌ایم. اصطلاح آزار جنسی در میان دهه ۱۹۷۰ از طریق تحقیقات متعدد در آمریکای شمالی ظاهر شد (پینا و همکاران، ۲۰۰۸). کیتلسون آزار جنسی را نوعی رفتار جنسی نامطلوب می‌داند. از نظر وی «آزار جنسی شکلی از تبعیض است که شامل پیشنهادهای اغواگریانه، ناخواسته و تکرارشونده جنسی است که در صدد جلب رضایت جنسی طرف مقابل است» (کیتلسون، ۱۳۹۱). از نظر اندرسون اصطلاح آزار جنسی تحمیل تقاضای جنسی بر فرد بدون در نظر گرفتن رضایت او است (کردی، ۲۰۱۵). اندرسون آزار جنسی را تحمیل تقاضای جنسی بر فرد بدون در نظر گرفتن رضایت او تعریف می‌کند. (کردی، ۲۰۱۵) بنابراین هرگونه تحمیل تقاضای جنسی اعم از فیزیکی، بصری و کلامی که توسط محارم نسبت به آزار دیده صورت می‌گیرد موضوع بحث حاضر است. همچنین صرفاً آزار جنسی توسط محارم نسبی مورد مطالعه قرار گرفته و محارم سببی و رضاعی از موضوع بحث حاضر خارج است.

مرور مطالعات پیشین

پژوهش در حوزه آزار جنسی محارم به دلایل زیادی نه تنها در ایران بلکه در سایر کشورها مورد غفلت قرار گرفته است. دانشگاهها و پژوهشگران داخلی حوزه آسیب اجتماعی نیز از این آسیب در امان نبودند و به ندرت راجع به آزار جنسی محارم دست به تحقیق زده‌اند که به دو نمونه از آنها اشاره می‌شود:

مالجو در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود که در سال ۲۰۰۸ با عنوان بررسی آزار جنسی زنا با محارم که در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی دفاع شده است با ۳۹ نفر از زنانی که مورد آزار جنسی توسط محارم قرار گرفته‌اند مصاحبه کرد. هدف تحقیق محسن مالجو بر استراتژیهای آزارگران جنسی محارم و علل این پدیده متمرکز بود و به این نتیجه رسید که تجاوز جنسی به محارم بیشتر از آنکه مسئله روانی باشد مسئله‌ای اجتماعی است و مردسالاری و شکل روابط قدرت در خانواده و همچنین حاکمیت انگاره‌های مالکانه در

روابط والدین و فرزندان از مهم‌ترین زمینه‌های شکل‌گیری آن است. شریفی (۲۰۱۶) در پژوهشی دیگر با عنوان «تبیین جرم تجاوز جنسی علیه محارم از دیدگاه جامعه‌شناسی جنایی» مطالعه کمی در دادگستری استان چهارمحال و بختیاری انجام داده است. پژوهش وی کمی و توصیفی و جامعه آماری پژوهش حاضر کارکنان دادگستری استان چهارمحال و بختیاری و وکلای خانواده و موکلین آنها است و نتایج تحقیق نشان داد بین هر یک از عوامل خانوادگی و فرهنگی و اجتماعی و تجاوز جنسی با محارم رابطه مستقیم وجود دارد.

روش

ماهیت و روش تحقیق

پژوهش حاضر یک مطالعه کیفی و با روش تحلیل محتوای استقرایی است. این شیوه از تحقیق در مواردی مناسب است که به دنبال ادراک معنی یا ماهیت تجارب افراد است. در واقع تحقیق کیفی شیوه‌ای کارآمد برای فهم جزئیات پیچیده مربوط به پدیده‌هایی مانند احساسات، فرآیندهای فکری و هیجانات است که ادراک آنها از طریق شیوه‌های متداول به‌آسانی امکان‌پذیر نیست (ازکیا، ۱۳۹۶). بنابراین با توجه به ماهیت پژوهش حاضر استفاده از روش کمی موجب از بین رفتن غنای تجارب انسانی می‌شود، ازاین‌رو روش کیفی به کار گرفته شد.

مشارکت‌کنندگان تحقیق

در تحقیق حاضر مرز اشباع داده‌ها در مصاحبه با ۱۷ نفر حاصل شد. همچنین روش نمونه‌گیری هدفمند بود. معیار انتخاب نمونه‌های مورد مطالعه افرادی است که سابقه آزار دیدگی جنسی توسط محارم را در طول زندگی داشته‌اند. همچنین تمایل به مصاحبه و در اختیار گذاشتن تجارب و اطلاعات شخصی خود دارند. مشخصات نمونه مورد مطالعه در جدول شماره (۱) مشخص شده است

جدول (۱) مشخصات مصاحبه‌شوندگان

شماره	نسبت آزارگر	نوع آزار	سن آزار دیده در زمان آزار	مدت زمان تعرض	جنسیت آزار دیده	سن در زمان مصاحبه	تعداد خواهر و برادر
۱	پدر	دخول قبل و دبر	۸	۶ سال	دختر		
۲	۱-	لمس و بوسیدن	۱۲	۳ سال	دختر	۴۳	-
۳	پدر	چشم چرانی	۱۲	ادامه دارد...	دختر	۲۸	-
۴	پدر	تماس فیزیکی مادون زنا	۱۱	یک بار	دختر	۲۸	۴
	عمو	دخول از قُبُل	۱۴	یک سال	دختر	۲۸	۴
۵	خاله	لمس آلت تناسلی در خواب	۸	۱ بار	پسر	۴۰	۴
	دایی	تماس فیزیکی مادون زنا	۱۳	۱ بار	پسر	۴۰	۴
۶	برادر	دخول	۸	۵ تا ۱۰ بار	پسر	۳۴	۳
۷	عمو	تماس فیزیکی مادون زنا	۱۰	۱ بار	دختر	۳۶	۵
	دایی	تماس فیزیکی مادون زنا	۱۵	۱ بار	دختر	۳۶	۵
	برادر	تماس فیزیکی مادون زنا	۱۶	حدود یک ماه	دختر	۳۶	۵

۱. در مواردی که نسبت فامیلی مشخص نشده است، مصاحبه‌شونده اذعان به خویشاوند نسبی بودن آزارگر داشته است، اما تمایلی به مشخص کردن نسبت فامیلی نداشت.

Psychological, physical, and Emotional Consequences of Incestuous Abuse

شماره	نسبت آزارگر	نوع آزار	سن آزار دیده در زمان آزار	مدت زمان تعرض	جنسیت آزار دیده	سن در زمان مصاحبه	تعداد خواهر و برادر
۸	برادر	تماس فیزیکی مادون زنا	۷	۳ سال	دختر	۳۴	۲
۹	پدر	رابطه دهانی و لمس بدن	۱۰	۲ سال	دختر	۲۷	۳
۱۰	-	لمس و اجبار به گفتن کلمات رکیک	۵	یک بار	دختر	۵۰	تک فرزند
۱۱	برادر	تماس فیزیکی مادون زنا	۷	۵ سال	دختر	۲۹	۳
۱۲	پدر	لمس بدن	۱۵	یک بار	دختر	۲۵	۲
۱۳	برادر	دخول	۹	۴ سال	پسر	۳۲	۵
۱۴	پدربزرگ	دخول	-	یک بار	پسر	۲۶	۲
۱۵	عمو	لمس و عورت نمایی و تفریح	۱۰	سه سال	پسر	۲۳	۲
۱۶	پدر	لمس عورت	۱۲	سه سال	دختر	-	۲
۱۷	دایی / عمو	بوسیدن / لمس	۱۲ / ۱۸	کمتر از ۱۰ بار	دختر	۳۲	۳
۱۸	پدر	برهنه کردن فرزند در حین تنبیه بدنی	۱۳	چندین بار	پسر	۵۰	۴
۱۹	پدر	برهنه کردن فرزند در حین تنبیه بدنی	۱۰	چندین بار	پسر	۴۵	۵

همچنین به منظور تحلیل دقیق‌تر علاوه بر مصاحبه عمیق از مطالعه آراء متعددی بهره برده شد. محقق بعد از جستجوی کلیدواژه‌های (محارم، زنا با محارم، بستگان نسبی، رابطه نامشروع) در بانک آرا قوه قضاییه؛ ۷۵ رأی در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ که حاوی اطلاعات راجع به آزار جنسی به محارم بود استخراج شد و بعد از مطالعه خلاصه جریان پرونده و اظهارات آزارگر و آزار دیده و نظریات پزشکی قانونی در ارتباط با پیامدهای آزار جنسی محارم ۱۷ رأی برگزیده شده و مورد مطالعه قرار گرفت. (جدول شماره ۲)

جدول (۲) مشخصات آرا برگزیده آزار جنسی محارم

شماره پرونده	شماره دادنامه	رقم آخر	تاریخ صدور رأی	صادرکننده رأی	نسبت آزارگر	رشد جنسی	نوع پرونده
۱	۰۱۱۲۰	۱۳۹۱	شعبه ۲۴ دیوان عالی کشور	-	دخول	قتل شبه عمد	
۲	۰۰۱۳۳۲	۱۳۹۱	شعبه پنجم دادگاه کیفری استان خراسان رضوی	دایی	دخول از دبر	برائت به دلیل فقدان ادله	
۳	۰۰۵۱	۱۳۹۳	شعبه دوم دادگاه تجدیدنظر استان آذربایجان شرقی	پسر	دخول	اعدام	
۴	۱۷۴۱	۱۳۸۸	شعبه ۱۲ دادگاه کیفری استان گیلان	پدر	دخول و حاملگی	اعدام	
۵	۰۸۶۱	۱۳۹۱	شعبه ۱۱ دادگاه کیفری استان گیلان	برادرزاده	دخول از دبر و قتل	برائت به دلیل فقدان ادله	
۶	۰۴۲۷	۱۳۹۱	شعبه ۵ دادگاه کیفری استان چهارمحال بختیاری	عمو	قطع آلت تناسلی آزارگر	دیه و ۱۵ سال حبس	

Psychological, physical, and Emotional Consequences of Incestuous Abuse

شماره پرونده	شماره دادنامه در رقم آخر	تاریخ صدور رای	صادرکننده مرجع	نسبت آزارگر	نوع تعرض	نتیجه پرونده
۷	۰۰۴۱۵	۱۳۹۱	شعبه ۷۹ دادگاه کیفری استان گیلان	برادر	قتل آزارگر توسط همسر آزار دیده	قصاص نفس
۸	۰۲۱۰	۱۳۹۱	شعبه یک دادگاه کیفری استان کرمان	دایی	دخول منجر به وضع حمل	اعدام
۹	۰۱۸۰	۱۳۹۳	شعبه اول دادگاه کیفری استان لرستان	برادر	دخول منجر به حاملگی	متواری شدن متهم و برائت
۱۱	۰۲۱۰	۱۳۹۱	شعبه ۳۱ دیوان عالی کشور	دایی	دخول	اعدام
۱۲	۰۱۹۱	۱۳۹۲	شعبه یک دادگاه کیفری استان لرستان	برادر ناتنی	دخول منجر به حاملگی	اعدام
۱۳	۰۰۲۳	۱۳۹۲	شعبه اول دادگاه کیفری استان یزد	پدر	دخول از دبر	اعدام
۱۴	۰۴۳۴	۱۳۹۴	شعبه اول دادگاه کیفری استان یزد	تجاوز به کودکان خانواده	دخول/لمس رابطه دهانی تفخیزد	آدم‌ربایی رابطه نامشروع مادون زنا و تفخیزد
۱۵	۰۰۰۱۹۳	۱۳۹۲	شعبه یک دادگاه کیفری استان کهگیلویه و بویراحمد	پدر	دخول	حبس آزار دیده به دلیل همکاری در تشکیل خانه فساد
۱۶	۱۰۶۱	۱۳۹۱	شعبه ۱۲ دادگاه تجدیدنظر آذربایجان شرقی	عمو	دخول و لمس	رابطه نامشروع مادون زنا
۱۷	۰۰۱۷	۱۳۹۱	دادگاه کیفری استان گلستان	پدر	دخول منجر به حاملگی	اعدام

گردآوری داده‌ها

با توجه به تابو بودن تعرضات جنسی درون‌خانوادگی به‌طور معمول آمار مشخصی در دسترس نیست و نهادهای ذی‌ربط نیز به‌طور معمول همکاری با پژوهشگران این حوزه ندارند؛ بنابراین محقق بعد از وجود محدودیتها و ممنوعیت‌های متعدد در دستیابی به آزاردیدگان جنسی محارم، به شیوه‌های متعدد و بدون همکاری نهادهای دولتی ذی‌ربط به نمونه‌های مورد مطالعه دسترسی پیدا کرده است. اولین شیوه دسترسی به نمونه‌ها از طریق سمنها و انجمنهای فعال در حوزه آسیب اجتماعی است. محقق با عضویت در انجمنهای فعال در حوزه آسیبهای اجتماعی در دوره زمانی پنج ساله بعد از برخوردهای متعدد با آزارگران و آزاردیدگان جنسی محارم تصمیم به پژوهش در این حوزه گرفته است.

در واقع قبل از شروع پژوهش دسترسی به تعدادی از نمونه مورد مطالعه محرز شده بود و ضمن اعتمادسازی و برقراری رابطه دوستانه با این افراد، ارتباطی مستمر با آزارگران و آزاردیدگان این جرایم برقرار شد و از این طریق شاهد سبک زندگی و رفتار این افراد بوده و به‌نوعی با سطح فکری و باورهای این افراد آشنا شدیم. همچنین علاوه بر مصاحبه، از مشاهدات محقق و مطالعه آرا مرتبط با تعرض جنسی محارم بهره برده شد. این آراء بعد از اخذ مجوز از پژوهشگاه قوه قضائیه از طریق پایگاه داده‌های قوه قضائیه که از دسترس عموم خارج است، استخراج شد و با رعایت حریم شخصی و حذف اسامی و شماره دادنامه به برخی از آنها اشاره می‌شود.

تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر از طریق روش تحلیل محتوای استقرایی است. تحلیل محتوای استقرایی معمولاً در طرحی مطالعاتی به کار می‌رود که هدف آن شرح یک پدیده است. این نوع طرح، اغلب هنگامی مناسب است که نظریه‌های موجود یا ادبیات

تحقیق درباره پدیده مورد مطالعه محدود باشد. در این حالت پژوهشگران از به کار گرفتن مقوله‌های پیش‌پنداشته می‌پرهیزند و در عوض از طریق استقراء ترتیبی می‌دهند که مقوله‌ها از داده‌ها ناشی شوند. (مؤمنی راد، ۱۳۹۲). بنابراین در پژوهش حاضر ابتدا مصاحبه‌های ضبط‌شده پیاده‌سازی و متن مصاحبه‌ها کلمه به کلمه خوانده شد. عباراتی که حاوی پیام و تشریح وضعیت آسیبهای جسمی و روانی محارم بودند، استخراج و از عبارات به دست آمده نیز کدهای اولیه استخراج شد.

این فرآیند نسبت به کل مصاحبه‌ها صورت گرفت. در مرحله بعد بر اساس شباهت و تفاوت کدهای اولیه استخراج شده، زیرمقوله‌های تحقیق حاضر به دست آمد و در مرحله آخر با توجه به شباهتها و تفاوت‌های زیرمقوله‌ها به سه مقوله اصلی در ارتباط با پیامدهای آزار جنسی محارم رسیدیم.

یافته‌ها

از بررسی مصاحبه‌های انجام شده با مشارکت کنندگان در مجموع ۵۳ کد اولیه استخراج شد. کدهای اولیه به دست آمده با توجه به شباهتها و تفاوتها با یکدیگر در ۶ زیرمقوله پیامد جانی و جسمی، خودانگاری منفی، پیامد روانی-جنسی، روابط آسیب‌زا درون خانوادگی و روابط آسیب‌زا برون خانوادگی قرار گرفت و در نهایت با تجمیع زیرمقوله‌ها، سه مقوله که شامل پیامد جسمی و پیامد روانی-جمعی و پیامد روانی-فردی به دست آمد. بنابراین آزار جنسی محارم علاوه بر پیامدهای جسمی موجب اختلال عملکرد روانی می‌شود، این اختلال در سطح فردی و در سطح روابط با دیگران نمود پیدا می‌کند. (نگاه کنید به جدول شماره ۳)

جدول (۳) کدها و زیرمقوله‌ها و مقوله‌های مرتبط به بررسی پیامد آزار جنسی محارم

مقوله اصلی	زیرمقوله	کدهای اولیه	
پیامدهای فیزیکی	پیامد جسمی (آسیب مادون نفس)	- ضرب و جرح آزاردیده - سقط جنین غیراصولی - وضع حمل غیراصولی - حاملگی در سنین کودکی	- ضرب و جرح آزارگر - قرص ضدبارداری - جراحی اندام تناسلی آزاردیده - خودزنی آزاردیده
	پیامدهای جانی (ازهاق نفس)	- قتل آزارگر	- خودکشی - قتل آزاردیده
مسائل روانی - فردی	خودانگاری منفی	- احساس کالای جنسی بودن - نفرت از خود - احساس تنهایی - ترس از مجازات - ترس از سرزنش	- احساس بی‌ارزشی - احساس درماندگی - احساس بی‌پناهی و آوارگی - خود مقصر پنداری
	پیامد روانی - جنسی	- غلبه جو و فضای جنسی - قربانی شدن مکرر - وسواس فکری جنسی - وسواس رفتاری جنسی	- بیش‌فعالی جنسی - سردمزاجی جنسی - هم‌جنس‌گرایی - تمایل به آزارگری جنسی - تمایل به آزاردیدی جنسی
مسائل روانی - جمعی	آسیب به ارتباطات برون‌خانوادگی	- ترس از قضاوت دیگران - ترس از رسوایی - ترس از جمع	- بی‌اعتمادی در روابط - متجاوز انگاری مردان - انزوای آزاردیده - پناه آوردن به اشخاص ناصالح
	اضمحلال روابط نسل اول خانواده	- تحریم عاطفی آزاردیده - تحریم مالی آزاردیده - ترس از حضور در خانه - انزوای خانوادگی - طلاق	- طرد آزاردیده - گسست روابط خانوادگی - حذف آزارگر از طریق مجازات اعدام - والدین پروری
	اضمحلال روابط نسل دوم خانواده	- مراقبت افراطی از فرزند - بی‌توجهی به فرزند - عادی انگاری آزار جنسی محارم	- ناکامی مادرانه - ازدواج ناکارآمد - طرد فرزند ناشی از زنا - تضعیف تابوهای متعارف

آزار جنسی به محارم پیامدهای دوچندان نسبت به آزار جنسی توسط غریبه خواهد داشت. با این حال سه پیامد فیزیکی و روانی-فردی، روانی-جمعی مهم‌ترین پیامدهای به‌دست‌آمده در پاسخ‌گویان مورد مطالعه است که در این بخش به تفصیل به آن اشاره می‌شود:

۱- پیامد فیزیکی

آزار جنسی محارم به شیوه‌های متعدد تأثیر جسمی بر قربانیان خواهد گذاشت و در برخی از پاسخ‌گویان منجر به مرگ آزارگر و در برخی از موارد منجر به آسیب‌های مادون نفس در این افراد می‌شود و با توجه به این که این دو سبک آزار فیزیکی به‌طور معمول با نیت مشترکی انجام می‌شود از تحلیل جداگانه اشتراکات این دو بحث پرهیز شده است و در یک قالب به نمودها و ظواهرهای پیامدهای فیزیکی اشاره می‌شود.

همان‌طور که در جدول شماره (۱) مشاهده می‌شود آزار جنسی به‌طور معمول از لمس تا دخول متغیر است و در تمام گونه‌های نسبت فامیلی این محدوده مشاهده شد. با این حال به نظر می‌رسد که عواملی چون نسبت فامیلی، موقعیت آزارگر و آزار دیده در خانواده، احتمال افشا شدن، میزان مقاومت قربانی و... در تعیین نوع آزار مؤثر است. مشاهدات ما نشان می‌دهد که تعرض جنسی دخولی در تمام نسبت‌های فامیلی آزارگر و آزار دیده وجود دارد با این حال در اکثر تعرضات جنسی مورد مطالعه مادون دخول است به نظر می‌رسد میزان تسلط و اختلاف سنی آزارگر و آزار دیده از عوامل مهم در تعیین نوع آزار هستند. خفیف‌ترین شیوه آزار در روابط جنسی پسر و مادر مشاهده می‌شد که به جز یک مورد که زنا‌ی به عنف محقق شده است در سایر موارد به‌طور معمول در حد چشم‌چرانی و لمس مادر در زمان خواب بود، ترس از پدر، ترس از مادر، تسلط مادر بر فرزند از جمله دلایل خفیف بودن این آزار نسبت به سایر گونه‌های تعرض جنسی است از طرفی در غالب موارد آزار جنسی مادر توسط فرزند در سنین نوجوانی و کودکی آزارگر و صرفاً در جهت مشاهده و لمس و در واقع کشف بدن

یک زن صورت می‌گیرد و آزارگر خواسته‌ای جز این ندارد.

آزار جنسی محارم به‌طور معمول نسبت به افراد ساکن در خانواده پدری که معمولاً کودک یا نوجوان هستند صورت می‌پذیرد^۱ و به دلیل جنه ضعیف این افراد صرف رابطه جنسی می‌تواند به شدت برای جسم این افراد به‌خصوص اندام تناسلی آنها آسیب‌زا باشد. در اکثر قریب به اتفاق آرا مورد مطالعه، پزشکی قانونی آثاری از خراشیدگی و جراحت در مدخل مهبل و مقعد را تشخیص داده است و در یک مورد مرگ کودک بر اثر دخول واقع شده است.^۲ آرا ذیل حاکی از این مطلب است:

پرونده شماره ۱۱ «...از پزشکی قانونی استان خوزستان با توجه به آزمایش‌های سم و آسیب‌شناسی علت تامه مرگ مقتول را شوک ناشی از دخول جسم سخت و نفوذ یافته (نظیر آلت تناسلی) اعلام داشته است...»

پرونده شماره ۲ «... پزشک متخصص (زنان و زایمان) در مورخه ۱۵/۱۱/۹۰ در جلسه دادگاه در تحقیقات به‌عمل آمده که اظهار داشته است پرده بکارت وی سالم است کودک اظهار داشته است بی‌اختیاری مدفوع و گاز دارد...»

مجرای دیگری به منظور استفاده از رفتارهای خشن و آسیب فیزیکی به قربانیان این جرم، تسلیم کردن و حفظ سکوت آزاردیدگان است. با توجه به تسلط آزارگر بر آزاردیده و موقعیت ارتکاب جرم و وابستگی آزاردیده به آزارگر به‌طور معمول استفاده از اجبار فیزیکی و رفتارها خشن نظیر بستن دست و پا و استفاده از اسلحه و... رایج نیست و در واقع آزارگر با توجه به فرصت گسترده ارتکاب جرم روشهای به‌مراتب سهل‌الوصول‌تری نظیر تحریم مالی و تحریم عاطفی به منظور رسیدن به اهداف خود استفاده می‌کند. با این حال یکی از شیوه‌ها به منظور تسلیم کردن و حفظ سکوت آزاردیدگان اعمال زور و فشار فیزیکی است که این

۱. رک: جدول شماره ۱

۲. نگاه کنید به اخباری مبنی بر قتل کودک ۱۷ ماهه بواسطه تعرض جنسی پدر:

<https://www.isna.ir/news/1400020100768>

استفاده از خشونت در برخی از موارد منجر به قتل آزار دیده می‌شود. نکته حائز اهمیت این است که برخلاف تصور در روابط جنسی که قربانی مقاومت می‌کند و از طریق زور و اجبار فیزیکی مقاومتش شکسته می‌شود کمتر تحت تأثیر احساس گناه قرار می‌گیرد؛ اما در مواردی که به دلایل متعدد از جمله ترس یا ترحم نسبت به آزارگر، مقاومتی نسبت به رابطه جنسی نداشته است ممکن است خود را بخشی از آن حادثه بداند و نتواند جایگاه خود را به‌عنوان آزار دیده از کسی که با رضایت تن به رابطه‌ای می‌دهد تفکیک کند به‌خصوص زمانی که در حین رابطه جنسی لحظه‌ای لذت جنسی را تجربه کرده باشد:

پرونده شماره ۳ «...در پشت من نشست و من دست‌وپا زددم و گفتم مادرت هستم چرا چنین می‌کنی جواب داد مادر و فرزند دیگر تمام‌شده و در دستش چاقو داشت به دستم و صورتم اصابت کرد، بلند شدم و نشستم و چاقو را به گردنم گذاشت...».

پرونده شماره ۵: «...حسب گزارش مراجع انتظامی مرحومه س فرزند حسین در منزل مسکونی خود به قتل رسیده و پسر برادر وی آقای ر ف شناسایی و دستگیر و در تحقیقات مقدماتی در مراجع انتظامی مباشرت در قتل عمه خود اقرار و اضافه کرده است قبل از قتل مرحومه با وی از دبر زنا کرده است و دستمال کاغذی آغشته به منی از وی است...» علاوه بر این آزارگران محارم نیز از آسیب جانی و جسمی و انتقام شخصی در امان نیستند.

آسیب فیزیکی رایج دیگر در آزار جنسی محارم، استفاده از دادگستری خصوصی و انتقام‌گیری از آزارگر توسط سایر اعضای خانواده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که خانواده‌ها به دلایل متعدد از جمله حفظ آبرو تمایلی به برملا شدن موضوع و شکایت نزد مراجع قانونی ندارند. از این رو برخی به دادگستری خصوصی و انتقام شخصی متوسل می‌شوند که می‌تواند منجر به جنایتهای متعدد از جمله قتل آزارگر شود. آرا ذیل مبین این ادعا است:

پرونده شماره ۶ (قطع آلت تناسلی آزارگر توسط همسر آزاردیده): «...سید اسماعیل را سوار ماشین کرده و او را به خارج از شهر کشانده و آلت تناسلی قربانی را تا انتها بریده‌اند...»

پرونده شماره ۷ (قتل آزارگر توسط همسر آزاردیده): «...سؤال: قتل را با چه انگیزه‌ای انجام دادید س- آیا به تصور این‌که مهدورالدم است او را کشتی؟ ج- بله چون با خواهر خودش این کار را کرده بود کشتم...»

از دیگر آسیبهای فیزیکی در تعرضات جنسی به محارم حاملگی ناخواسته در اثر تجاوز جنسی است. حاملگی از جمله رخدادهایی است که به‌طور معمول منجر به فاش‌سازی تعرضات جنسی درون‌خانوادگی و توقف این جرایم می‌شود. واکنش خانواده به حاملگی به‌طور معمول اقدام به سقط‌جنین است. با این‌حال در مواردی به دلیل غفلت و بی‌توجهی به وضعیت آزاردیده و عدم آگاهی آزاردیده از حاملگی به دلیل صغر سن، این وضعیت به وضع حمل ختم می‌شود و آزاردیده را در وضعیتی به‌مراتب دشوارتر قرار می‌دهد. از طرفی آزاردیده با علاقه به نوزاد ناشی از غلیان احساسات مادرانه و از طرفی با نفرت از نوزاد به دلیل تداعی تعرض جنسی روبه‌رو می‌شود. این سردرگمی به دلیل از محارم نسبی بودن پدر نوزاد متولدشده دوجندان می‌شود. در پرونده شماره ۹ مادر طفل ناشی از زنا از کودک خود منزجر بود و در بخشی از اظهارات خود اشعار داشته است:

«...برگ ۵ پرونده حاکی است که مادرالیهها به بچه شیر نمی‌دهد و اعلام می‌دارد

او را از پیش من ببرید...»

در موارد وضع حمل و تولد نوزاد، به‌طور معمول طفل حاصل از زنا محارم از طریق مراجع قانونی به بهزیستی تحویل داده می‌شود و علاوه بر آسیبهای روحی و روانی در معرض آسیبهای ژنتیک متعدد است. همچنین با توجه به تلاش خانواده به منظور افشانشدن موضوع تعرض، وضع حمل به‌طور معمول از طریق زایمان طبیعی و بدون دسترسی به

تجهیزات فنی لازم و متخصص، انجام می‌شود که خود می‌تواند خطر جانی برای آزار دیده و نوزاد به همراه داشته باشد. به برخی آرایه‌ها که مؤید ادعای فوق است اشاره می‌شود:

پرونده شماره ۸: «در خصوص اتهام آقای م فرزند عوض و خانم ... فرزند ع دایر بر ارتکاب زنا با محارم با این توضیح که در تاریخ ۱۹/۱۷/۸۹ آقای ع ح و خانم س با تقدیم شکایتی فرزندشان به نام ع س توسط دایی اش آقای -مورد تجاوز قرار گرفته که نتیجه منجر به حاملگی و وضع حمل طبیعی مشارالیه‌ها شده است... که به بهزیستی تحویل داده شد...»

پرونده دادگاه کیفری گلستان مورخ ۱۳۹۱ که منجر به محکومیت اعدام مرتکب شده است، حاکی از حاملگی متعدد و وضع حمل دختر به دلیل تعرضات جنسی پدر است:

«... خانم ف م ب اعلام نموده بارها از زمانی که دختر خردسالی بوده است تا چند ماه قبل از سوی پدرش مورد تجاوز و زنا قرار گرفته تا این که باردار شده و اخیراً فرزندی به دنیا آورده است... شکایه در ادامه اظهار داشت بعد از تولد فرزندم پدرم مجدداً بارها به من تجاوز کرد و الان هم از او حامله هستم... متهم درخواست آزمایش دی ان ای کرده که پس از انجام آزمایش رابطه پدر فرزند طفل و متهم تأیید شده است...»

پرونده شماره ۹ حاکی از حاملگی خواهر از برادر است:

«با توجه به تولد طفل نامشروع که هم‌کنون در اداره بهزیستی نگهداری می‌شود و با توجه به معرفی دادگاه و اعزام متهم و شکایه و طفل متولد شده به آزمایشگاه مرکز تشخیص پزشکی قانون تهران و انجام آزمایش علمی و دقیق دی ان ای ایوت متهم نسبت به طفل متولد شده از زنا ثابت و تأیید شده است... و یک بچه آورده‌ام که پسر است و در بهزیستی است و بچه را به صورت طبیعی به دنیا آورده‌ام... حتی مادرم گفت که یک شب مرا مورد حمله قرار داد با چاقو او را

تهدید کرده بود تا با مادرم تجاوز کند.»

همچنین سقط جنین اجباری از جمله مواردی است که آسیب جدی به جسم و روان قربانی خواهد زد. با توجه به این که به طور معمول قربانی در سنی قرار دارد که نسبت به بارداری درک اندکی ندارد و بعد از تغییر وضعیت ظاهری متوجه بارداری می شود، اصرار به سقط جنین در چنین سنی موضوعی دوچندان خطرناک و می تواند به قیمت از دست دادن جان آزرده تمام شود. در این قسمت به برخی از تجارب بارداری پاسخ گویان اشاره می شود:

مصاحبه شونده شماره ۱: ۱۴ سالم بود که از پدرم حامله شدم عمم من را برد در روستایی پیش به خانم قابله که بچمو سقط کنن پدرم گفته بود که باید این بچه را بندازید حتی اگر بچم از بین بره من حدود ۴ روز پیش این خانم بودم و هرروز به من یک مایع سیاه رنگ وحشتناک می داد و می خوردم و هرروز باید از بالای لحاف و تشک می پریدم پایین و بعد باید ۴ دست و پا می نشستم و اون خانم قابله با لگد به من می زد و بالاخره بچه را سقط کردم من ۵ ماهه باردار بودم و نمی دونستم.»

پرونده شماره ۴ حاکی از حاملگی دختر توسط پدر و سقط جنین مکرر دارد. «...از سال ۱۲ به زور با من زنا می کرد (حدود ۷ سال) در سال ۱۳ حامله شدم و مجبور به سقط جنین در مطب خصوصی شدم ... بعد از سال ۱۳ و سقط جنین از کاندوم استفاده می کرد یا خارج از بدنم می ریخت ... از من می خواست قرص ضد بارداری استفاده کنم که من این کار را نکردم.»

همان طور که مشاهده می شود با توجه به غیرقانونی بودن سقط جنین و تمایل به مخفی ماندن تعرض، به طور معمول سقط جنین در مکانی شخصی از طرق غیرمتعارف و با ابزارهای غیر فنی و توسط افراد غیرمتخصص انجام می شود که می تواند منجر به خطرات جانی برای

آزاردیده باشد با این حال با وجود احتمال وقوع چنین پیامدهایی، خانواده آزرادیده حفظ آبروی خانوادگی و برملانیدن موضوع بارداری را به حفظ جان آزرادیده ترجیح می‌دهد و به هر قیمتی و حتی در سنین بالای بارداری و از طرق غیرمتعارف مانند ضرب و شتم آزرادیده در صدد هستند که جنین را از بین ببرند. همان‌طور که در مصاحبه‌شونده شماره ۱ مشاهده می‌شود پدر حتی به قیمت مرگ فرزند خود در تلاش است که جنین از بین برود. همچنین بر طبق نظریه منابع بسیاری از محارم به دلیل قدرتی که در خانواده دارند اساساً بدون استفاده از اجبار فیزیکی به خواسته خود می‌رسند. بر اساس نظریه منابع، نظام خانواده مانند هر نظام یا واحد اجتماعی دیگر دارای نظامی اقتداری است و هر کس به منابع مهم خانواده (مانند شغل و تحصیلات و درآمد و مهارت و اطلاعات) بیشتر از دیگران دسترسی داشته باشد، می‌تواند سایر اعضا را به فعالیت در جهت امیال خود وادارد و تصمیم‌گیری مهم با او است (رضایی، ۱۳۹۶). طبق این نظریه، در نظام خانواده از سایر اعضا به منابع دسترسی بیشتری دارد، می‌تواند سایر اعضا را برای فعالیت در جهت امیال خود وادار کند و افراد بسیار قدرتمند خانواده کمتر از دیگران به اعمال قدرت از طریق خشونت بدنی دست می‌زنند. زیرا منابع دیگری دارند که از طریق آنها قادر به اعمال قدرت هستند. اما در میان افرادی که دارای ضعف منابع از نظر اجتماعی و اقتصادی هستند تنها منبع قدرت، زور بدنی و استفاده از آنها است (مالجو، ۱۳۸۹).

۲- پیامدهای روانی - جمعی

آزار جنسی محارم علاوه بر این که منجر به آسیبهای فیزیکی در قربانیان می‌شود آسیبهای روانی متعددی را نیز به همراه دارد که این آسیبها در سطح فردی و در سطح روابط شخص با دیگران ظهور می‌یابد. در این بخش ابتدا به آسیبهای روانی-جمعی که در روابط با سایرین ظهور می‌یابد اشاره می‌کنیم. این آسیبها روابط درون‌خانوادگی و برون‌خانوادگی را تحت

تأثیر قرار می‌دهد و به‌نوعی قربانیان در ارتباط با هر دو گروه ناتوان هستند و گزینه انزوا گزینه معمول برای این افراد است:

۱-۲) روابط درون خانوادگی

۱-۱-۲) اضمحلال روابط نسل اول خانواده

بابلی^۱ از جمله افرادی بود که بر اهمیت روابط وابستگی در دوران کودکی تأکید داشت و مدعی بود که کودکان به‌طور فزاینده‌ای از بازنماییهای داخلی پیچیده و مدل‌های کارکرد داخلی^۲ از روابط والدین و فرزند و نقش والدین و فرزند برخوردار هستند. این مدل‌های شناختی کودکان می‌توانند در آینده پیش‌بینی کننده رفتارهای وابستگی و نوع ارتباط کودکان با سایر افراد باشد و همچنین می‌تواند پیش‌بینی کننده رفتارهای فرد در زمان پدر یا مادر شدن او باشد. (فیتزگرالد و دیگران، ۲۰۰۵). کودکی که به‌طور مداوم توسط یک مراقب حمایت می‌شود می‌آموزد که لیاقت مراقبت را دارد و درعین حال می‌آموزد که چگونه از فرزند خود مراقبت کند و از طرفی می‌آموزد چگونه نقش یک مراقبت را بازی کند. در مقابل کودکی که بدرفتاری و طرد و تعرض را تجربه می‌کند، ممکن است که الگوی مراقب را بیاموزد که ناشایست و نالایق و ناتوان است و خود را نالایق و ناتوان و دوست‌نداشتنی می‌داند. این مدل‌های داخلی در تمام طول دوران زندگی فرد نسبتاً پایدار و ثابت است. با این حال ممکن است به دلیل تجارب جدید تغییر کند (نیکلز و دینک، ۲۰۰۶).

طبق این نظریه وابستگی نامطمئن بین اعضای خانواده نقش واسطه در تجاوزات جنسی را دارد، زیرا هیچ نوع نزدیکی و اعتمادی بین آنها نیست. در زمان که نزدیکی عاطفی بین اعضای خانواده نیست این افراد بیشتر در معرض تعرض جنسی هستند و در واقع آزار جنسی ادامه یابد (خسوا، ۲۰۱۷). آزار جنسی محارم از جمله رفتارهایی است که موجب

1 Bowlby

2 Internal working model

وابستگی نامطمئن در کودکان می‌شود و روابط درون‌خانوادگی را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. آزاردیدگان به‌طور معمول ترکیبی از عشق و نفرت (با غلبه نفرت) را نسبت به آزارگر تجربه می‌کند و به‌محض دسترسی به منابع قدرت و استقلال، فاصله گرفتن از آزارگر و طرد وی اقدامی کاملاً متداول در آزاردیدگان است. آزارگران جنسی به‌خصوص پدران متعرض به‌طور معمول قربانیان خود را به شدت وابسته به خود نگه می‌دارند و از طریق تحریم مالی و عاطفی و اعمال فشار بر آنها شرایط تعرض و تسلیم شدن این افراد را فراهم می‌کنند. برخی اظهارات پاسخ‌گویان که حاکی از احساس آزار دیده نسبت به آزارگر و سایر اعضای خانواده است به این شرح است:

مصاحبه‌شونده شماره ۹ در این باره اظهار داشت:

خانواده‌م بهم می‌گفتن که تو همیشه با خانوادت مثل غریبه‌ها رفتار کردی منم بهشون گفتم که خانواده برای من یه معنای درستی داره و شما اصلاً شبیه خانواده نبودید که من با شما مثل آشناها رفتار کنم. یه جورایی شاید من برای اون بتونم چیزی داشته باشم ولی دیگه بابام برای من چیز خاصی نخواهد داشت و من نیازی به اون ندارم.

قربانی دیگری که توسط شوهر خاله و پدر مورد آزار جنسی قرار گرفته بود می‌گفت: «بعد از این‌که افشا کردم که چه اتفاقی واسم افتاده همه گفتن من دیوانه شدم و بابام یه بار زنگ زد به تیمارستان و اومدن من را بردن تیمارستان از بابام متنفر هستم.»

سایر اعضای خانواده نیز از پیامد تعرضات درون‌خانوادگی در امان نیستند و همگی درگیر نوعی مرگ و اضمحلال روابط خانوادگی می‌شوند. اعضای خانواده به دلیل وابستگی عاطفی به آزارگر و آزار دیده به‌طور معمول با دوراهی حمایت از آزار دیده یا آزارگر روبه‌رو می‌شوند که موجب گسستی در روابط خانوادگی می‌شود. باین حال به‌طور معمول با توجه به

اولویت آبروی خانوادگی، رویکرد متداول، حمایت از آزارگر و جلوگیری از افشای تعرض است. عدم حمایت از آزار دیده توسط اعضای خانواده و تلاش برای حداقل انگاری موضوع و فاش نشدن تعرض جنسی موجب می شود که برخی از آزار دیدگان تعرض جنسی را یک تباری و در واقع هم دستی تمامی اعضای خانواده ببیند و سایر اعضای خانواده را با آزارگر هم دست و شریک ببیند. این موضوع خود احساس نفرت از آزارگر را نسب به بقیه اعضای خانواده نیز تعمیم می دهد.

مصاحبه شونده شماره ۹ در ارتباط با احساس تباری اعضای خانواده می گفت:

«وقتی که مادرم فهمید که پدرم به من تعرض کرده اصلاً نه شوکه شد و نه واکنش خاص نشون داد. من احتمال می دادم که مادرم می دانست. مسئله بزرگی که نسبت به مادرم دارم اینه که تو یا می دونستی یا نمی دونستی که داره چه اتفاقیایی می افته. اگر می دونستی و کاری نمی کردی که واویلا و اگر نمی دونستی هم سؤالم اینه که تو چرا نمی دونستی؟ همین ندونستنت بزرگترین خطاته. من تو این جریان از این موضوع به شدت از مادرم ایراد می گیرم چون خیلی شبها بود که پدرم میومد پیش من و من واقعا واسم سواله که مادرم از خودش نمی پرسید که شوهر من الان کجا داره میره؟»

مصاحبه شونده شماره ۱۴ که مورد تعرض جنسی پدر بزرگ قرار گرفته بود و همسر او

تعرض جنسی را روایت می کرد می گفت:

«وقتی به مادر همسرم گفتم بهم گفت خانواده مهمه و نباید کاری کنی که به خانواده آسیب بزنه... بهم گفت حالا اون یه کاری کرده شما ببخشیدش!»

با این حال در موارد اندکی به خصوص در مواردی که تعرض توسط افراد خارج از خانواده پدری نظیر عمو و دایی صورت می گیرد اعضای خانواده در جبهه آزار دیده قرار می گیرند و با برخوردها بعضاً قهرآمیز و خشن و توسل به دادگستری عمومی در تلاش برای توقف تعرض

و به‌نوعی حذف آزارگر از طریق تقاضای مجازات و اعدام آزارگر هستند. شیوه دیگر اضمحلال روابط خانوادگی طلاق همسر آزارگر است. در تعرضات جنسی درون‌خانوادگی همسر آزارگر در برخی موارد از ادامه زندگی با وی منصرف شده و اقدام به طلاق کرده است. با این حال به نظر می‌رسد اقدام به طلاق کاملاً وابسته به دسترسی وی به منابع قدرت دارد. در غیر این صورت به‌رغم عدم تمایل به ادامه زندگی با توجه به وابستگی مالی به آزارگر ناچار به ادامه زندگی و کنار آمدن با موضوع تعرض است. به برخی از اظهارات پاسخ‌گویان که مؤید ادعای فوق است اشاره می‌شود:

پرونده شماره ۸ (تعرض دایی به خواهرزاده) حاکی از پیامد طلاق در خانواده‌های آزار دیده است:

«مادر آزار دیده: عذر می‌خواهم از دادگاه ایشان (متهم) با این کارش انگار با خواهرش زنا کرده است و از دختر خواهرش سوءاستفاده کرده است و رابطه برقرار کرده است. در آن زمان هیچ اختلافی با شوهرم نداشتم آخرین باری که با همسرم بحث کردم آمدم منزل مادرم در آنجا صدای جیغ بچهم را شنیدم که در اتاق دایی بود رفتم پرسیدم که چی شده برادرم گفت چیزی نشده پایش به میز خورده و بعد فهمیدم در آنجا می‌خواست به دخترم تجاوز کند...»

در همین پرونده پدر آزار دیدگان اذعان داشت:

«...از نظر شرعی و عرفی اول از خانم خودم بعد از مادر خانمم و بعد پدرخانمم و بعد هم از دایی بچه شکایت دارم...»

پرونده شماره ۱۲: «...مادرم وقتی دید و فهمید که برادرم به بنده تجاوز کرده محل را ترک کرده است و از پدرم طلاق گرفته و رفته و نمی‌دانم مادرم کجاست که وی را برای شهادت در دادگاه حاضر کنم...»

۱. نگاه کنید به آرا و مصاحبه‌های مورداشاره در بخش پیامدهای فیزیکی

پرونده شماره ۱۴ «...آزارگر: خانم پاپوش برای من درست کرده است و حدود ۱۱ ماه است خانه را ترک کرده است و درخواست طلاق و مهریه و نفقه را داده است... (همسر آزارگر): مشکل اخلاقی دارد نمی‌توانم زندگی کنم و کاری کرده است که به هیچ‌عنوان نمی‌توانم با او آشتی کنم»

بنابراین همان‌طور که مشاهده می‌شود تعرض جنسی محارم نه تنها روابط آزارگر و آزاردیده را مخدوش می‌کند، بلکه آغازی بر آسیب و انحرافهای متعدد برای تمامی اعضای خانواده است و موجب چندتکه شدن خانواده و مطرود شدن آزاردیده یا آزارگر است.

۲-۱-۲) اضمحلال روابط نسل دوم خانواده

آسیبهای تعرض جنسی محارم به نسل اول منحصر نمی‌شود و نسل دوم خانواده را نیز به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. ازدواج تصمیمی است که بسیاری از قربانیان آزار جنسی نه برای ورود به زندگی مشترک بلکه به منظور خروج از دنیای کودکی سخت خود می‌گیرند که خود می‌تواند منشأ آسیبهای دیگری شود. در واقع ازدواج، انتخابی بین شرایط بد و بدتر است. در اکثر قریب به اتفاق پاسخ‌گویان ازدواج آزاردیده ناموفق بود و به دلایل متعدد خاصه خروج از موقعیت تجاوز صورت می‌گرفت.

اظهارات مصاحبه‌شونده شماره ۱ و ۲ حاکی از این مطلب بود:

مصاحبه‌شونده شماره ۱: همسر من یه جورایی دیوانه است و من فقط برای فرار از جهنم با او ازدواج کردم او ایرانی نیست است و حتی نمی‌تونه فارسی حرف بزنه. پاسخ گوی شماره ۲- تو خیابان منتظر یکی بودم که بیاد به من شماره بده که برم بگم من دوست پسر دارم به من دست نزنید آخرش از یکی شماره گرفتم با همونم ازدواج کردم.

احساس بی‌پناهی شدید در چنین خانواده‌هایی موجب می‌شود که قربانیان و سایر

اعضای خانواده به منظور ارضای ابتدایی‌ترین نیازهای خود و در سودای پیدا کردن پناهگاهی امن و حامی به روابط برون‌خانوادگی متوسل شوند و نیاز به حمایت و محبت پدرا نه یا برادرانه را به وسیله این افراد مرتفع کنند. از طرفی با توجه به صغر سن و تجربه‌های ناکارآمد، در تشخیص روابط کارآمد دچار ضعف جدی هستند که خود منجر به تجربه روابط اشتباه متعدد از جمله اشتباه در انتخاب همسر می‌شوند و در ثانی اساساً بسیاری از این افراد از ازدواج انتظاری جز خروج از جهنم خانواده ندارند.

همچنین قربانیان این جرایم به‌طور معمول به‌شدت در ایفای نقش مادری خود ناتوان هستند. این افراد تجربه تلخ و آسیب‌زا از رابطه والدین و فرزند را در ذهن حک کرده‌اند و الگوهای ناکارآمد تربیتی که در خانواده پدری درگیر آن بوده‌اند گریبان‌گیر آنها در دوره‌ای است که خود صاحب فرزند می‌شوند. کاپلان به این نتیجه رسید که مادران افرادی که مرتکب تعرض جنسی با محارم می‌شوند در صد بالایی از انکار را نسبت به رفتار فرزندان خود دارند. همچنین خشونت فیزیکی و ویژگی بارز چنین خانواده‌هایی است (کند، ۲۰۱۱). داگلاس در تحقیقی به این نتیجه رسید که افرادی که تجربه کودک‌آزاری جنسی را داشته‌اند در زمانی که به عنوان پدر یا مادر در روابط فیزیکی با فرزندان‌شان همانند بوسیدن یا حمام کردن قرار می‌گیرند، احساسات اضطراب را تجربه می‌کنند. افرادی که در کودکی مورد تعرض جنسی قرار گرفته‌اند احساس اعتماد و رضایت کمتری به خودشان دارند. قربانیان این جرایم در پرورش کودکان احساس سردرگمی و آشفتگی دارند و توان کنترل احساسات خود را ندارند. همچنین افرادی که مورد کودک‌آزاری قرار گرفته‌اند احتمال بیشتری دارد که کودکان خود را مورد آزار جنسی قرار دهند (فیتزگرالد و دیگران، ۲۰۰۵).

در واقع آسیب تعرض جنسی به محارم به‌خصوص برای مادران یک اتفاق در گذشته نیست بلکه تهدیدی است که هر لحظه در زندگی آنها وجود دارد. تولد فرزند می‌تواند مادر را در دنیای خطرناک‌تر از سابق وارد کند. دنیای خیالی که مردان سوءاستفاده‌گر در صدد کسب فرصت برای تعرض جنسی

به فرزند او هستند و او به ناچار تجربه تلخ را تکرار خواهد کرد. افرادی که مورد تعرض جنسی توسط محارم قرار می‌گیرند، مشکلات زیادی در تربیت و انجام وظایف به‌عنوان مادر دارند. کوهن در تحقیقی ۲۶ زنی که مورد سوءاستفاده جنسی توسط محارم قرار گرفته بودند را با گروه کنترل مقایسه کرد و به این نتیجه رسید که مادرانی که سابقه تعرض جنسی توسط محارم دارند مهارت کافی برای تربیت فرزندان را ندارند و به‌طور معمول تمایل زیادی برای وضع مقررات سخت‌گیرانه و غیر منعطف برای فرزندان خود را دارند همچنین توانایی و مهارت تقسیم وظایف با همسر خود را ندارند. (کند؛ بنگارد؛ ۲۰۱۱) در مادرانی که در کودکی مورد تعرض جنسی توسط محارم قرار گرفته‌اند این ویژگی مشاهده می‌شود که خود را افرادی نالایق بدانند. این افراد به‌طور معمول خود را افرادی ناآگاه و گناهکار و نالایق می‌دانند و توانایی ارتباط با محیط افراد در این افراد کاهش یافته است. این افراد به‌طور معمول به شیوه افراطی سعی در محافظت از فرزندان خود را دارند و محدودیت‌های سخت‌گیرانه برای کودکان خود در نظر می‌گیرند؛ و با این حال به دلیل عزت‌نفس پایین در تصمیم‌گیری راجع به فرزندان خود با تردید عمل می‌کنند (کند و بنگارد، ۲۰۱۱).

آسیب‌پذیری و وابستگی کودک به مادر اضطراب‌های عمومی و تخیلات مربوط به تعرض کودک را تشدید می‌کند. این شرایط و اضطراب‌ها در مواقعی که کودک قرار است با مردی تنها باشد بیشتر می‌شود. برخی از مادران عمیقاً به این نتیجه می‌رسند که به‌رغم حمایت‌های مادران، توان حمایت از کودک را در هیچ زمانی نخواهند داشت. مادران قربانی به همسر خود اعتماد ندارد و به‌طور معمول ترجیح می‌دهند که همسر آنها با فرزندان تنها نباشد یا رفتارهایی مانند حمام کردن کودکان را مطلقاً انجام ندهد (کند و بنگارد، ۲۰۱۱).

مادرانی که در کودکی مورد تعرض محارم قرار گرفته بودند مهم‌ترین نگرانی که داشتند این بود که نتوانند همچون مادر خود نقش مادری و حمایتی خود را به‌درستی ایفا کنند. آنها از این موضوع واهمه داشتند که مبادا مادر بدی باشند یا از فرزندان‌شان سوءاستفاده جنسی کنند یا توان حمایت از کودکان را در مورد تعرض جنسی نداشته باشند. برخی از آنها استانداردهای غیرمعمول و غیرقابل

دستیابی را برای خود تعریف می‌کردند و انتظارشان از خودشان بیش از حد بالا و غیرمنطقی بود؛ بنابراین از نقش مادری خود احساس رضایت نمی‌کردند. (فیتزگارد و دیگران، ۲۰۰۵).

این شیوه و سواس فکری در زمینه تربیت فرزندان در مورد پدرانی که خود در برهه‌ای مورد تعرض محارم قرار گرفته بودند یا خود متعرض به محارم خود شده بودند نیز مشاهده می‌شود. همچنین در برخی موارد مادر یا پدر نقطه مقابل و تفریط در مراقبت از فرزندان را تجربه می‌کنند. در واقع با توجه به عدم شکل‌گیری صحیح تابوی تعرض جنسی به محارم و عادی‌انگاری تعرض جنسی به محارم به دلیل تجربه متعدد آزاردیدگی مادر، نسبت به این رفتارها کم تفاوت می‌شوند.

دختری که مورد تعرض پدر خود قرار گرفته بود، شماره ۹- تعرض خود را موضوعی عادی تلقی می‌کرد و می‌گفت:

هیچ شکایتی از پدرم ندارم چون دخولی اتفاق نیفتاده و این چیزی که بین ما اتفاق افتاده بین خیلیها اتفاق افتاده و حتی عمیق‌تر.

شخص دیگری که در نوجوانی تحت آزار جنسی پدر (برهنه کردن فرزند در جمع) قرار داشت و در حال حاضر رفتارهای مکرر و خطرناک جنسی نظیر زنا‌ی محصنه با اشخاص متعدد داشت در این زمینه می‌گفت: «دو تا دختر دارم که دارن بزرگ می‌شن. من از این‌که به روزی اینا من را تحریک کنن می‌ترسم، از خودم می‌ترسم!»

مصاحبه‌شونده شماره ۱۷ که مورد آزار جنسی عمو و دایی قرار گرفته بود و می‌گفت:

«به مادرم گفتم دیگه ندار دایی بیاد تو اتاق من منم اگر به زمانی مادر بشم نمی‌گذارم دخترم با مردهای فامیل تنها باشه».

مصاحبه‌شونده شماره ۵ می‌گفت:

«مادرم از این‌که من بخوام با اقوام و به‌خصوص عموهام برم استخر یا در رودخانه شنا کنم می‌ترسید چیزی به من نمی‌گفت ولی می‌فهمیدم که نگرانم...».

وجود اضطراب دلبستگی در قربانیان جنسی خود منجر به سوق دادن آنها به رفتارهای جنسی خطرناک می‌شود و در واقع چرخه «آزارگر-آزاردیده» شکل می‌گیرد که منجر به تکرار جرم توسط بزه‌دیده است.

تحقیقات نشان می‌دهد حدود یک‌سوم از قربانیان تعرض جنسی با محارم مرتکب تعرض جنسی به محارم می‌شوند (کارلسون و دیگران، ۲۰۰۶). چرخه مذکور به‌زعم برین در نظریه‌ای تحت عنوان «سندروم خون‌آشام»^۱ مطرح شد. این نظریه به این نکته اشاره می‌کند که قربانیان تعرض جنسی به احتمال بالا مرتکب جرایم جنسی بعدی می‌شوند. اسمیت و ایسرال در سال ۱۹۸۷ به این نتیجه رسیدند که ۵۲ درصد از مرتکبین تعرض جنسی به محارم قربانیان تعرضات جنسی برون و درون‌خانوادگی هستند. برین در سال ۱۹۹۱ به این نتیجه رسید که ۴۲ درصد از مرتکبین تعرضات جنسی به محارم سابقه قربانی شدن جرایم جنسی را نسبت به سایر مجرمین دارند. (کارلسن و دیگران؛ ۲۰۰۸) در تحقیقی که در ارتباط با نوجوانان زن که قربانی جرایم جنسی با محارم بودند انجام شد به این نتیجه رسیدند که افرادی که قربانی جرایم جنسی بوده‌اند در سنین اولیه نوجوانی از عزت‌نفس پایین برخوردار بوده‌اند و احتمال درگیر شدن در سایر تعرضات جنسی در این افراد وجود دارد (خسوا؛ ۲۰۱۷). مطالعات گوناگونی که در مورد سابقه رشدی مجرمان و تجاوزگران جنسی صورت گرفته نشان می‌دهد این افراد داری مجموعه‌ای از تجارب ناکارآمد و نامناسب دوران اولیه رشد هستند که می‌تواند به شدت امنیت دلبستگی شان را تحت تأثیر قرار داده باشد. آنها غالباً در خانواده‌هایی پرورش یافته‌اند که تأمین بسیاری از نیازهایشان با تأخیر صورت گرفته و یا با ناکامی روبه‌رو شده است. (حقیقت منش و دیگران؛ ۱۳۸۹). در واقع افرادی که مورد کودک‌آزاری قرار گرفته‌اند، احتمال بیشتری دارد که کودکان خود را مورد آزار جنسی قرار

---

1. vampire syndrome

دهند. (مونیکا و دیگران، ۲۰۰۵). همچنین طبق نظریه «تعرض بین نسلی»^۱ احتمال این که تعرض جنسی از نسلی به نسل دیگر منتقل شود وجود دارد. در واقع قربانیان نسل قبل ممکن است متعرضین به نسل بعد شوند. این نظریه توسط هلفر در سال ۱۹۸۷ مطرح شد این موضوع سابقاً توسط کوپر و کورمیر تحت عنوان تعرض بین نسلی مطرح شده بود. (راب و بیندر، ۲۰۱۱)

مصاحبه‌شونده شماره ۱۹ که خود او قربانی آزار جنسی پدر قرار گرفته بود و فرزندان این شخص نیز تجربه آزار جنسی خواهر خود را داشته‌اند می‌گفت:

«وقتی از مدرسه می‌ومدم خانه پدرم من را برهنه می‌کردم و مقدم را نگاه می‌کرد که متوجه شود آیا کسی با من رابطه جنسی داشته یا نه...»

۲-۲) روابط برون‌خانوادگی

خیانت اگرچه واژه‌ای است که غالباً در روابط زناشویی به کار می‌رود، با این حال آسیب خیانت را در هر رابطه مبتنی بر اعتمادی می‌توان مشاهده کرد. مورد تعرض قرار گرفتن توسط نزدیکان به‌خصوص پدر و برادر موجب می‌شود که به‌مرورزمان آزاردیده اعتمادش را در روابط خود از دست بدهد و کاهش یا فقدان اعتماد در این افراد منجر به این می‌شود که دایره روابط شخص محدود و محدودتر شود. متجاوز انگاری و تعمیم تجاوز به سایر مردان در بسیار از قربانیان موجب کاهش ارتباطات و انزوا می‌شود. همچنین بسیاری از این افراد بار سنگین حفظ راز تعرض جنسی را همواره به دوش می‌کشند. در واقع تصور این افراد بر آن است که اتفاقی غیرقابل‌باور توسط سایرین و وحشتناک در زندگی این افراد رخ داده و تمام تلاش خود را به منظور برملا نشدن آن باید انجام دهند. بار سنگین راز تعرض موجب می‌شود که دائماً این افراد از برملا شدن، مورد قضاوت قرار گرفتن واهمه داشته باشند و خود

---

1. intergenerational abuse

را تنها و فاقد هم درد ببینند. بنابراین به مرور احساس متفاوت بودن به این افراد غلبه می‌کند و انزوای خودساخته را به حضور در جمع ترجیح می‌دهند.

مصاحبه‌شونده شماره ۵ در این رابطه می‌گفت:

مشکلات جنسی برخلاف هر مشکل دیگ‌های یه رازه یعنی به هر کسی بگی بهت می‌گه تو هرزه کتیف هستی یا این‌که تو شهوترانی و... از وقتی یادمه مشکلات جنسی داشتم هیچ‌وقت شبیه خودمو ندیدم که باهاش درد دل کنم تا این‌که بالاخره با یه گروه‌درمانی آشنا شدم که اونجا همه شبیه من بودند اولین بار که حرفاشون را شنیدم گریه کردم باورم نمی‌شد که این همه آدم شبیه من هستن و درد مشترک داریم.

علاوه بر انزوای خودساخته که آسیبی معمول در روابط برون‌خانوادگی این افراد است، قربانیان این جرایم به‌طور معمول در روابط خود در دو موضع آزارگری یا آزاردیدگی قرار می‌گیرند. در واقع با توجه به سابقه رشدی این افراد که با غفلت و ناکامی در ارضای نیازها و آسیب و ... مشخص می‌شود سبب می‌شود تا آنها الگوهای درونی منفی را در مورد خود و یا دیگران یا هر دو رشد دهند. این الگوها از طریق ایجاد نقایص مختلف عاطفی، فردی، بین فردی به اشکال مختلفی می‌توانند با ارتکاب رفتارهای تعدی‌گرایانه جنسی ارتباط داشته باشند (حقیقت منش و دیگران، ۱۳۸۹). افرادی با این الگوی دل‌بستگی احتمالاً از تجاوز به‌عنوان یکی از راهبردهای کنترل بیرونی حالات هیجانی منفی خود استفاده می‌کنند. سطح بالای اضطراب مربوط به دل‌بستگی ناسالم که با شکل‌گیری نقایص مربوط به صمیمت ارتباط دارد، می‌تواند به‌عنوان عامل خطر قابل توجهی در ارتکاب رفتارهای تجاوزگرانه جنسی محسوب شود. از طرفی با توجه به این‌که این افراد به‌طور معمول محبت پدری یا برادری را صرفاً در رابطه جنسی یا قبل از آن به منظور جلب رضایت لمس کرده‌اند این باور در آنها ایجاد می‌شود که روابط جنسی ولو به‌عنف، مسیری برای ارتباط با سایرین به‌خصوص جنس مخالف است. بنابراین در اکثر روابط این افراد ردپای مسائل جنسی دیده می‌شود. مشاهدات ما نشان می‌دهد که

آزاردیدگان دچار نوعی ناتوانی و اختلال در تشخیص صحیح یا غلط بودن روابط خود هستند. احساس ناامنی این افراد که متأثر از آزار جنسی است منجر به این می‌شود که دنیا را مکانی ناامن با افراد خطرناک و سوءاستفاده‌گر ببینند از این رو در تعاملات خود همواره احساس می‌کنند که دیگران قصد سوءاستفاده‌گری از آنها را دارند و چنین جهان‌بینی مسلماً انزوای این افراد را تشدید می‌کند. گروه دیگر عمیقاً احساس بی‌ارزشی می‌کنند و چنین حس بی‌ارزشی منجر به این می‌شود که اساساً خود را لایق روابط سالم، موفقیت، شادی نبینند و در واقع این گروه روابط ناسالم و شکست و ناکامی را انتخاب می‌کنند زیرا با چنین تجاربی خو گرفته‌اند و برای آنها تجاربی آشنا است. قربانیان تعرض جنسی به محارم می‌آموزند که منفعل باشند و ناتوانی در دفاع از خود در آنها نهادینه می‌شود و به‌طور معمول در بزرگسالی ویژگی‌ها کودکی خود را حفظ می‌کنند. (تستونی و دیگران، ۲۰۱۸).

مصاحبه‌شونده شماره ۱۸ که در کودکی که پدرش در حین تنبیه بدنی او را برهنه می‌کرد و خود نیز رفتار جنسی پرخطر (دست‌درازی به خانمها در خیابان) را داشت می‌گفت:

«همیشه به حیوانات حسودی می‌کردم دوست داشتم سگ بودم دوست داشتم یه حیوان بودم که کسی از من انتظار نداشته باشه من دقیقاً در حد یه غریزه حیوانی زندگی می‌کردم با این تفاوت که من بار سنگین انسان بودن هم روی دوشم بود، ۳۰ ساله که میرم به خانمها دست‌درازی می‌کنم و کتک می‌خورم و دوباره نیم ساعت بعد همین کار رو می‌کنم»

۳- پیامد روانی - فردی

آزاردیدگان محارم علاوه بر آسیب فیزیکی در معرض آسیبهای متعدد روانی قرار می‌گیرند و گستره آسیبهای روانی در آزار جنسی محارم به حدی است که امکان پرداختن به تمام جنبه‌های آسیب در یک مقاله میسر نیست. بنابراین صرفاً به دو نمونه از پیامدهای

روانی متداول در این جرایم است می‌کنیم. برخی از پیامدهای روانی آزار جنسی به محارم به این شرح است: اختلال استرس پس از سانحه (کلی؛ خویوود؛ گنزالز؛ ۲۰۰۲) (سلبیز؛ اوزکان؛ اوزدمیر؛ ۲۰۰۶)، انزوای خود ساخته (راد؛ هرزبرگر؛ ۱۹۹۹)، فراموشی یا تاخیر در فهم واقعه (کارلسن؛ ماکیول؛ اشنايدر؛ ۲۰۰۶) (گال؛ یورمز؛ اونگا؛ ۲۰۲۰)، نارسایی هیجانی (خسوا؛ ۲۰۱۷) (افسردگی (فیتزگرالد؛ شیپمن؛ و دیگران؛ ۲۰۰۵) (کر؛ رایت؛ مکراف؛ پرون؛ ۲۰۰۲) (راد؛ هرزبرگر؛ ۱۹۹۹)، وسواس فکری، رفتاری، فویبای اجتماعی (کلی؛ خویوود؛ گنزالز؛ ۲۰۰۲) (خشیم (کلی؛ خویوود؛ گنزالز؛ ۲۰۰۲)، افکار خودکشی و اختلال اضطراب (راد؛ هرزبرگر؛ ۱۹۹۹)، اختلال شخصیت مرزی (سلبیز؛ اوزکان؛ اوزدمیر؛ ۲۰۰۶) اختلال کم‌خوری و بیش‌خوری (واندرلیش؛ دونالدسون؛ ۱۹۹۶)، اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی (تیموتی، جیمز؛ ۱۹۹۷):.

۳-۱) خودانگاری منفی

آزاردیدگان توسط محارم در سنین کودکی در عمیق‌ترین سطح، احساس ارزشمندی را از دست داده‌اند و به‌سختی می‌توانند این احساس را درون خود بازیابی کنند. از این رو در معرض عمیق‌ترین آسیبهای روانی قرار می‌گیرند. مشاهدات ما مبین این نکته است که احساس حقارت در قربانیان این جرایم نهادینه شده است و در بزرگسالی نیز ادامه پیدا می‌کند. بسیاری از آزاردیدگان خود را لایق زندگی خوب نمی‌دانستند و سرنوشتی محتوم و سیاه را برای خود پیش‌بینی می‌کردند و برخی حتی توان انجام امور ساده روزانه را نیز در خود نمی‌دیدند و مورد تحقیر قرار گرفتن را به‌عنوان بخشی از زندگی خود پذیرفته بودند. مصاحبه‌شونده شماره ۶ در این باره می‌گفت:

«وقتی جایی می‌رم خانمم حقم را می‌گیره و همیشه من را ساکت می‌کند و کتک می‌زنه». روحیه شکست و احساس ناتوانی در تغییر سرنوشت در برخی از

پاسخ‌گویان به حدی است که هیچ چشم‌انداز مثبتی نسبت به آینده ندارند و کاملاً منفعل و عاری از آرزو و هدف هستند، از این رو تمایل به خودکشی موضوعی رایج میان این افراد است:

مصاحبه‌شونده شماره ۷- در این باره می‌گفت:

«اولین خودکشی را در ۱۵ سالگی انجام دادم و تا امروز بارها خودکشی کردم».

همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۸ اظهار می‌دارد

«...به شدت تمایل به خودکشی و خودتخریبی و خودزنی دارم...».

همچنین نتایج تحقیق نشان می‌دهد که آزاردیدگان جنسی توسط محارم توان تفکیک نقش خود و نقش متجاوز را در واقعه از دست می‌دهند و به‌نوعی تعرض را حادثه‌ای قلمداد می‌کنند که خود آنها به همراه متجاوز آن را رقم‌زده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که قربانیان به دلایل متعدد از جمله اگر مقاومت کرده بودم (اگر جیغ زده بودم، اگر از خانه فرار می‌کردم، اگر اون روز خانه نمی‌موندم، اگر به مامان می‌گفتم، اگر به پلیس می‌گفتم و...)، این اتفاق نمی‌افتاد خود را لایق سرزنش می‌دانند. همچنین در برخی موارد که دراثناي رابطه جنسی قربانی لحظه‌ای لذت جنسی کسب کرده است یا به ارگاسم رسیده است، این میزان سرزنش دوجندان می‌شود.

در واقع به نظر می‌رسد که افرادی که از طرق خشن و فیزیکی نظیر بستن دست‌وپا مورد تعرض قرار گرفته‌اند، احساس سرزنش کمتری را نسبت به افرادی که به دلایل متعدد خود را تسلیم و در اختیار مرتکب قرار داده‌اند تجربه می‌کنند، زیرا دسته دوم بعد از واقعه به دلیل عدم مقاومت خود را مورد سرزنش قرار می‌دهند. همچنین وقوع این جرم در سن کودکی منجر به حفظ عوارض رابطه در کودکی نمی‌شود و در بسیاری از موارد (جز موارد نادری) با شروع دوران نوجوانی و آگاهی از قضاوت اجتماعی عوارض رابطه و احساس گناه دوجندان می‌شود؛ و برخی اظهارات پاسخ‌گویان به شرح زیر است:

مصاحبه‌شونده شماره ۹- «من وقتی بزرگ شدم تازه فهمیدم که چه اتفاقی افتاده و احساس گناه پیدا کردم. من اوایل این اتفاق را اتفاق بدی حساب نمی‌کردم ولی بزرگ‌تر که شدم و قضاوت اجتماعی راجع به خودم را فهمیدم خیلی ناراحت شدم و احساس گناه پیدا کردم.»

احساس آوارگی و بی‌پناهی نیز از مهم‌ترین و رایج‌ترین احساسات روزمره این افراد است. با توجه به این‌که مأمونها و پناهگاههای این افراد خود منشأ آسیب هستند و از طرفی به‌طور معمول شخص یا مکانی را به‌عنوان سرپناه سراغ ندارند، احساس بی‌پناهی در این افراد نهادینه می‌شود. نتایج تحقیق مبین پنج دلیل اصلی برای تولد احساس بی‌پناهی در این افراد است: الف- فقدان مکانی امن برای زندگی ب- فقدان مادر یا سایر بستگان حامی ج- زندگی مشترک با آزارگر در یک مکان د- آگاهی از قضاوت اجتماع ه- استمرار تعرض. بسیاری از آزاردیدگان با وضعیت موجود خود کنار آمده‌اند و در برخی موارد حتی تصور نمی‌کند که راه‌گریزی از این شرایط وجود داشته باشد و به‌نوعی به استیصال و درماندگی عمیقی رسیده‌اند که هیچ اقدامی برای رهایی خود از شرایط تعرض انجام نمی‌دهند و به‌گونه‌ای با هویت قربانی کنار آمدند و به‌مرور زمان بدون کمترین مقاومتی صرفاً شاهد تعرض آزارگر هستند وضعیت پیش‌گفته در نظریات منتسب به سیگل‌من^۱ با نام درماندگی آموخته‌شده^۲ تشریح شده است. درماندگی آموخته‌شده به معنی شناخت کنترل ناپذیری حوادث است. مفهوم درماندگی در ابتدا از تجربیات آزمایشگاهی به دست آمد در این آزمایشها حیواناتی که در معرض شوک غیرقابل اجتناب قرار می‌گرفتند، تسلیم می‌شدند و برای فرار از شوکهای بعدی تلاش نمی‌کردند. این حیوانات یاد می‌گرفتند که فرار از شوک امکان‌پذیر نیست، پس باید تسلیم شوند. پس از آن این مسئله به حوزه‌های انسانی کشیده شد. درماندگی آموخته‌شده

1. Seligman
2. learned helplessness

روی فرآیندهای شناختی خصوصاً متغیرهای اسنادی تأثیر مهمی می‌گذارد و موجب ایجاد ساختار شناختی تحت عنوان «ساخت شناخت منفی» است که به این معنی است که موفقیت و شکست خارج از کوششهای شخص است. در واقع افراد درمانده رویدادهای منفی را به عوامل درونی و پایدار نسبت می‌دهند (کاردام، ۲۰۱۳). همچنین درماندگی آموخته‌شده در واقع تهدیدی به احساس کنترل فرد است؛ و افراد یاد می‌گیرند که پاسخها و نتایج آنها از هم جدایند که خود منجر به بروز این مشکل خواهد شد که پاسخهای که فرد می‌دهد بی‌هوده و بی‌فایده است چراکه تغییری در ایجاد نتیجه ایجاد نمی‌کند و به‌طورکلی نوعی بی‌تفاوتی نسبت به وقایع به وجود می‌آید. (کاردام، ۲۰۱۳)

بنابراین آزاردیدگان جنسی محارم از اولین و اساسی‌ترین نیاز خود یعنی مکانی امن برای زندگی کردن محروم هستند و ناچار به زندگی در کنار آزارگر هستند موضوعی که هر لحظه از شبانه‌روز افراد را در معرض آزار و تعرض بعدی قرار می‌دهد. برخی اظهارات آزاردیدگان که مبین بی‌پناهی این افراد و احساس درماندگی است به شرح زیر است:

مصاحبه‌شونده شماره ۴ که توسط عمو و پدر خود مورد آزار قرار گرفته بود می‌گفت:

«بعد از این که پدرم بهم تعرض کرد از خانه فرار کردم و هیچ جایی نداشتم برم و رفتم خانه مادربزرگم و اونها هم بعد از یک ساعت گفتن برو خانه خودت منم برگشتم خانه پدری».

مصاحبه‌شونده شماره ۷ در این باره می‌گفت:

«مامان و بابام طلاق گرفتند مامانم ازدواج کرد. بابام زن گرفت و زن بابام به خاطر شب‌اداری من را انداخته بیرون. رفتم خانه مادربزرگم و عموم بهم تعرض کرد».

مصاحبه‌شونده شماره ۱ می‌گفت:

«از بابام حامله شدم. بعد از این که یه مدت واسه سقط بچه در روستا پیش زن قابله بودم دوباره برگشتم پیش بابام».

از دیگر آسیبهای تعرض جنسی محارم که منجر به خودانگاری منفی می‌شود، والدین پروری^۱ و تعرض جنسی عاطفی به محارم^۲ است. تعرض جنسی عاطفی به کودکان به این معنی است که مادر و پدر از کودک توقع حمایت عاطفی دارد. حمایت عاطفی که عموماً توسط بالغین انجام می‌شود. (جوهرسون؛ ۲۰۱۴)

در تحقیقی که بارکت^۳ در سال ۱۹۹۱ بین ۲۰ مادری که مورد تعرض محارم قرار گرفته بودن انجام داد مشخص شد که مادرانی که مورد آزار محارم قرار می‌گیرند به کودکانشان وابسته می‌شوند تا از طرف آنها مورد حمایت عاطفی قرار بگیرند. آنها همچنین رفتارهای افراط و تفریطی در انجام وظایف پدر و مادری دارند. درحالی‌که مادرانی که مورد سوءاستفاده قرار نگرفته‌اند رفتارهای متعادل‌تری نشان می‌دهند (فیتزکرالد و دیگران، ۲۰۰۵) (بارکت، ۱۹۹۱). والدین پروری، شیوه‌ای از تربیت ناکارآمد است که نقش کودکان و والدین در آن عوض می‌شود و از این طریق فرزندان نقش والدین را ایفا کرده و برای پدر و مادر و خواهر و برادر خود نقش والدین را ایفا می‌کنند و در موارد شدید وظیفه دارد خلأ عاطفی این افراد را نیز پر کند. (گاردنر، ۲۰۰۶، ۲۰۰۰).

والد پروری به‌طور معمول به دو شیوه والد پروری ابزاری^۴ و والد پروری عاطفی^۵ است. والد پروری ابزاری به معنای انجام کارهای جسمی نظیر مراقبت از پدر و مادر و خواهر و برادر یا کسب درآمد برای خانواده و مراقبت از خواهر و برادر و خانواده است و والد پروری احساسی هم شامل فرضی است که کودک نیازهای احساسی افراد خانواده را برآورده می‌کند و نقش معتمد و میانجی را در خانه ایفا می‌کند. (جوگوپچ، ۱۹۹۸).

با توجه به این‌که کودک در برخی خانواده‌ها در کنار برآورده کردن نیاز احساسی وظیفه ارضای نیاز جنسی پدر و برادر و سایر اعضای خانواده را ایفا می‌کند، آسیبهای والد پروری

1. Parentification

2. Covert incest or Emotional incest:

3. Burkett

4. instrumental parentification

5. emotional parentification

دوچندان می‌شود. در تحقیقی که توسط لایولا انجام شد، برخی از خواهرانی که مورد تعرض جنسی توسط برادر قرار گرفته بودند، تصور می‌کردند که آنها وظیفه ارضای جنسی برادر خود را دارند و در صورتی که برادر ارضا نمی‌شد یا رابطه جنسی به‌طور کامل انجام نمی‌شد احساس می‌کردند که وظیفه خود را به‌درستی انجام نداده‌اند. (راد، هرزبرگر، ۱۹۹۹).

اولین پیامد اجتناب‌ناپذیر والدین پروری از دست رفتن کودکی است. در والدین پروری کودک مسئولیت مراقبت و ارضای نیازها را بر عهده می‌گیرد، بدون آن‌که توسط دیگران مورد مراقبت و حمایت قرار گیرد. با پذیرش نقش مراقب والدین و اعضای خانواده، کودک جایگاه اصلی خود را در خانواده از دست می‌دهد و جایگاهی نامطمئن و منزوی در خانه خواهد داشت. این ویژگی ممکن است منجر به آسیب به هویت فرد شود و خود پنداره فرد در معرض تهدید جدی است (ریوز، ۱۹۹۹). این افراد در بزرگسالی اضطراب جدایی و از دست دادن را دارند و مشکلات زیادی در هنگام طرد شدن از روابط شخصی خود دارند (کنز و دیگران، ۲۰۰۹).

نتایج تحقیقات نشان می‌دهد والدپروری موجب می‌شود که احساس مثبت در دوران نوجوانی به‌مرور از بین برود. به نظر می‌رسد کاهش احساس مثبت نسبت به خود، مسئله‌ای است که در نوجوانی و بزرگسالی شروع می‌شود و احساس غالب فرد در طول روز ترس و اضطراب مزمن شود. استرس و اضطراب و داشتن نقش والدین پروری به‌طور چشمگیری مسیر رشد شناختی که به‌طور معمول در دوران کودکی و نوجوانی اتفاق می‌افتد را به تأخیر می‌اندازد. (راد و هرزبرگر، ۱۹۹۹)

۳-۲) پیامد روانی-جنسی

تسلط و قدرتی که والدین بر فرزندان دارند موجب می‌شود که کودکان رفتارهای والدین را مورد قضاوت قرار ندهند. در واقع کودک هر کاری که والدین انجام می‌دهند را صحیح فرض می‌کند و قدرت تمیز بین رفتار خوب و بد پدر و مادر را ندارد (نورچایا و هیدایات،

۲۰۱۹). تعرض جنسی به فرزندان منجر به این می‌شود که کودکان در زمان مناسبی که از نظر جسمی و روانی آمادگی ندارند، به دنیای مسائل جنسی وارد شوند و این مقدمه بیش از حد زودهنگام به همراه بازیگران اشتباه منجر به آسیبهای متعدد می‌شود.

مطالعات نشان می‌دهد که والدین از پنج طریق بر رفتارهای جنسی فرزندان تأثیر می‌گذارند: ارتباط نزدیک والد-فرزند؛ کنترل والدینی، رفتارهای جنسی والدین؛ نارضایتی والدین نسبت به رفتارهای جنسی فرزندان و گفتگوی پرخطر جنسی والد-فرزند. کیفیت روابط خانوادگی و کیفیت روابط والدین با فرزندان به‌ویژه مادر، تأثیر مهمی در اولین رابطه جنسی و رفتارهای جنسی نوجوانان دارد. (رضازاده و دیگران، ۱۳۹۳).

بنابراین تعرض جنسی والدین می‌تواند شالوده برداشت غلط و گرایش جنسی منحرفانه در فرزندان را تشکیل داده و منجر به ایجاد طرح‌واره جنسی منحرف و شروع ماجراجوییهای منحرفانه باشد و از طرفی می‌تواند منجر به سردمزاجی و نفرت از روابط جنسی شود. (برای دیدن نظر مخالف: در تحقیقی به این نتیجه رسید که ارتباطی میان سوءاستفاده جنسی توسط پدر و گرایش جنسی در مردانی که در کودکی توسط پدر مورد سوءاستفاده قرار گرفته‌اند وجود ندارد (رابرت جی کلی و دیگران، ۲۰۰۲)). در نظریه اندرسن و سیروانوسکی (۱۹۹۴) طرح‌واره جنسی^۱ به عنوان باورهای اساسی و هسته‌ای ابعاد جنسی تعریف شده است که از تجارب گذشته مشتق شده است و در تجربه‌های حال نمود پیدا می‌کند و در پردازش اطلاعات جنسی افراد تأثیر می‌گذارد و رفتارهای جنسی را هدایت می‌کند. (مجتبایی و دیگران؛ ۱۳۹۳). فروید معتقد است که هرگاه فردی در زندگی روانی و اخلاقی دچار نابسامانیها روانی و اختلالهای اخلاقی شود، به‌احتمال بسیار زیاد زندگی جنسی‌اش از این تأثیر بر کنار نمی‌ماند و در روش جنسی خود نیز دائماً انقلاب و اختلالاتی واقع می‌شود (فروید، ۱۹۵۶).

---

1. sexual self-schema

هرمن در تحقیقی به این نتیجه رسید که پدران که مرتکب تعرض جنسی به دختران خود می‌شوند به دختران خود این حس را منتقل می‌کنند که رابطه جنسی موضوعی شرم‌آور و شیطانی است. در واقع در همان زمانی که خود درگیر تعرض به دختران خود هستند احساس شیطانی بودن و شرم آورد بودن رابطه جنسی را به قربانیان خود تحمیل می‌کنند (هسناگولا و دیگران، ۲۰۲۰).

رابطه جنسی پدر و دختری به‌طور معمول به شیوه فاحشه‌گری تنظیم می‌شود. در واقع پدر رابطه جنسی را از دخترش در ازای محبت یا حمایت مالی می‌خرد و دختر به‌مرور این نتیجه را می‌گیرد که بین او و پدر توافق نانوشته‌ای وجود دارد که باید در ازای حمایت‌های پدر به او رابطه جنسی عرضه شود و این احساس در زمانی که با دیگر محارم که در جایگاه برتر قرار دارند رابطه جنسی ایجاد می‌شود نیز، وجود دارد (تستونی و دیگران، ۲۰۱۸).

کودک رابطه جنسی را شیوه‌ای از ابراز محبت تلقی کند و در نتیجه روابط خواهر و برادر نیز آغشته به مسائل جنسی می‌شود (تیدفورسا و آرویدسون، ۲۰۱۰). در واقع متجاوز می‌آموزد که ارائه رابطه جنسی در ازای محبت و حمایت و هر کالای دیگری امری پسندیده است و قربانی نیز ممکن است در بزرگسالی از این شیوه به منظور رفع نیازهای خود بهره بگیرد. در واقع رابطه جنسی کالایی است که می‌توان از آن به منظور اهداف متعدد بهره چست. از این رو هرزگی و بی‌بندوباری جنسی در قربانیان رابطه جنسی خواهر و برادر مشاهده می‌شود و حدود ۶۷ درصد از این افراد دچار چنین بی‌بندوباری می‌شوند، درحالی‌که ۴۷ درصد قربانیان رابطه جنسی توسط پدر به‌طور معمول دچار بی‌بندوباری جنسی می‌شوند (راد، ۱۹۹۹).

موضوع دیگری که در تعرضات جنسی محارم هم‌جنس به‌وضوح قابل مشاهده است، انحراف در گرایش جنسی قربانیان است. در واقع در بسیاری از قربانیان، تعرض جنسی اولین تجربه جنسی بود و شاکله باورهای جنسی آنها محسوب می‌شد. افرادی که توسط هم‌جنس محرم (پدر-پسر یا مادر-دختر یا برادر-برادر یا خواهر-خواهر) مورد آزار قرار می‌گیرند،

درگیر شکستن دو تابوی بزرگ هستند؛ تابوی اول تعرض جنسی محارم است و تابوی دوم تعرض هم جنس به آنها است (رابرت جی کلی و دیگران، ۲۰۰۲).

با توجه به این که این افراد به طور معمول اولین رابطه جنسی را با خویشاوندان هم جنس خود تجربه کرده اند، باوری در آنها شکل می گیرد که رابطه جنسی با هم جنس موضوعی سازگار و عادی تلقی می شود و در برخی از آنها تصور رابطه با غیر هم جنس سخت بوده است. در تحقیقی که در رابطه با روابط جنسی برادر با برادر انجام شده است به این نتیجه رسیدند که قربانیان این جرم دچار نوعی بیش فعالی جنسی مستمر و با فشار می شوند. تعرض جنسی برادر یا تعرض جنسی توسط مرد احتمال افزایش گرایش آنها به هم جنس را افزایش می دهد و هر دو عامل می تواند سازگاری قربانی با شریک جنسی غیر هم جنس خود را کاهش دهد (برد و سونیدل، ۲۰۱۴). مردانی که در کودکی توسط مادر مورد سوءاستفاده جنسی قرار می گیرند، در مقایسه با مردانی که در کودکی توسط پدر مورد سوءاستفاده قرار گرفته اند به طور معمول در بزرگسالی دگر جنس گرا می شوند. در تحقیق دیگری گرایش جنسی به جنس مخالف با تعرض جنسی و تجاوز جنسی زن به مرد رابطه مستقیم دارد و هم جنس گرایی در مردان با سابقه تعرض جنسی توسط مردان ارتباط مستقیم دارد (کلی و دیگران، ۲۰۰۲).

همچنین با توجه به این که مهم ترین آسیبها در چنین خانواده هایی ماهیت جنسی دارد، به مرور زمان فضای جنسی در خانه و در ذهن این افراد غلبه می کند. غلبه جو جنسی در خانواده و در سنین ابتدایی موجب می شود که در برخی از آزاردیدگان، مسائل جنسی و انحرافات جنسی در تمام ادوار زندگی آنها خیمه زده و به نوعی بزرگترین دغدغه آنها مسائل جنسی و روابط جنسی می شود. اشتغال فکری بیش از حد نسبت به مسائل جنسی منجر به آزمون خطا کردن و کنجکاوی بیش از حد به مسائل جنسی می شوند. در واقع در برخی از موارد قربانی از رابطه یا رفتاری جنسی به رابطه یا رفتار جنسی دیگر پناه می برد و رابطه جنسی نقش مُسکن و مخدر او در برخورد با واقعیت های زندگی را ایفا می کند. با این حال

در برخی موارد قربانی راه تفریط را پیش می‌گیرد و به شدت نسبت به رابطه جنسی بی‌میل می‌شود. بنابراین در مجموع شاهد نوعی عدم تعادل در مسائل جنسی در این افراد هستیم.

در این قسمت به برخی از اظهارات قربانیان که حاکی از مطالب فوق است اشاره می‌شود:

مصاحبه‌شونده شماره ۴: «در حال حاضر هر رابطه‌ای را تمام می‌کنم سریع به رابطه دیگه را شروع می‌کنم».

مصاحبه‌شونده شماره ۱۲: «من تب‌خال تناسلی دارم و واژنم زخم شده از بس رابطه داشتم حتی یادم نمی‌آید آخرین بار با کی بودم».

مصاحبه‌شونده شماره ۱۰: در رابط جنسی دچار تشنج می‌شم و می‌ترسم یک بار واسه معاینه دستگاه تناسلی رفته بودم چون پاهام را مهار کرده بودند و به اندام تناسلیم دست می‌زدند یاد خاطره تجاوز افتادم و به شدت بدنم شروع به لرزیدن کرد قبل از رابطه جنسی با همسرم نیم ساعت گریه می‌کنم.

مصاحبه‌شونده شماره ۱۷: «دائم دچار توهم جنسی بودم و با خیال همه مردهای فامیل خودارضایی می‌کردم و خودم هم دخترهای فامیل را لخت می‌کردم».

علاوه بر تعدد روابط جنسی، نوع و سبک روابط جنسی این افراد نیز به سمت روابط خطرناک و غیرمتعارف پیش می‌رود. فانتزی و تخیل آزارگری و آزاردیدگی در این افراد بسیار مشاهده می‌شود.

مصاحبه‌شونده شماره ۶: «یکی از فانتزی‌هایم اینه که زنم جلوی من با مردای دیگه رابطه داشته باشه».

مصاحبه‌شونده شماره ۱۷: «دوست دارم با کسانی که رابطه دارم ادرار و مدفوعم را بخورند، منم خونشون رو بخورم و شلاقشون بزوم و جلوشون محارمشون رو اذیت کنم. من بهشون می‌گم باید بی‌غیرت من باشید تا بتونید با من رابطه جنسی داشته باشید. باید عکس خواهر و مادرتون را برام بفرستید اونها هم می‌فرستن».

بی‌غیرتی^۱ شیوه‌ای از تلذذ جنسی منحرف است که افراد از مشاهده رابطه جنسی همسر و خواهر و دختر و مادر و سایر نوامیس خود با دیگران لذت جنسی می‌برند. این واژه از پرنده‌ای به نام کاکو نشات می‌گیرد که عادت دارد روی تخم‌های دیگر پرندگان بنشیند. یکی از گونه‌های بی‌غیرتی اینگونه است که فرد تمایل دارد رابطه جنسی همسر خود با دیگری را مشاهده کند و از آن لذت می‌برد.^۲

مصاحبه‌شونده شماره ۱۳: «با شوکر تا حالا به چند تا بچه تعرض کردم و ازشون

فیلم گرفتم که اگر به کسی بگن پخشش کنم».

بنابراین همان‌طور که مشاهده می‌شود مشکلات جنسی نظیر گرایش منحرف، روابط متعدد و مکرر جنسی در تمام زندگی این افراد خیمه می‌زند و آزار جنسی، زندگی جنسی این افراد را تعریف می‌کند و این تعریف تا زمانی که قربانی تحت درمان قرار نگیرد ادامه خواهد داشت.

بحث

خانواده اولین و مهم‌ترین نهاد حمایتی محسوب می‌شود که در شکل‌گیری شخصیت افراد نقش مهمی ایفا می‌کند. در برخی از موارد خانواده نه تنها نقش حمایتی ایفا نمی‌کند، بلکه خود منشأ آسیب می‌شود. آزار جنسی محارم از جمله رفتارهایی است که منبع حمایت خود منشأ آسیب می‌شود. اولین گام برای بیان اهمیت موضوع و درمان و پیشگیری از چنین جرایمی، بررسی پیامدهای این جرم است. پژوهش حاضر با روش تحقیق کیفی و داده‌های به‌دست‌آمده از طریق تحلیل محتوای کیفی استقرایی مورد تحلیل قرار گرفت. با بررسی این پیامدها در تلاش است که قدم ابتدایی را به منظور تدوین رویکردهای درمان و پیشگیری بردارد. به همین دلیل با بهره‌گیری از روش تحقیق کیفی در بازه زمانی ۳ ساله و با مصاحبه عمیق با ۵۳ آزادزاده و برگزیدن ۱۹ نمونه و همچنین با مطالعه ۷۵ پرونده در بازه زمانی

1. cuckolding
2. wife watching

۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ و برگزیدن ۱۷ پرونده به این نتیجه رسید که پیامدهای آزار جنسی محارم در سه سطح فیزیکی، روانی-فردی؛ روانی-جمعی نمایان می‌شود.

بررسی داده‌های خام اولیه از ویژگیهای آزاردیدگان که در جدول شماره ۱ و ۲ مشخص شده است مبین این است که مدت‌زمان آزار جنسی محارم برخلاف تعرض توسط بیگانه نه یک بار بلکه بارها و حتی چندین سال زمان ادامه خواهد داشت عواملی نظیر تسلط آزارگر بر آزاردیده و وابستگی عاطفی به آزارگر و فقدان نظارت در استمرار آزار جنسی مؤثر است. این عوامل همچنین منجر به رازداری و عدم شکایت نزد محاکم کیفری است. در نمونه‌های مورد مطالعه نیز روابط پدر-فرزندی به دلیل تسلط بیشتر پدر بر فرزند و وابستگی فرزند و سایر اعضای خانواده به پدر کمتر از سایر روابط منجر به شکایت کیفری شده است و به‌طور معمول شکایت کیفری زمانی انجام می‌شود که واقعه تعرض به‌نوعی برملا شود یا آزار جنسی بیش از سطح تحمل خانواده است. جنسیت آزاردیدگان پراکندگی تقریباً برابری دارد. بنابراین پسران نیز کاملاً در معرض تعرض جنسی محارم هستند. به‌طور معمول مراقبت والدین نسبت به پسران با این تصور که دختران سوژه آزار جنسی هستند کمتر است و این سهل‌انگاری موجبات تعرض جنسی به این افراد را فراهم می‌کند.

همچنین داده‌های به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که آزار جنسی محارم در اکثر موارد در سنین نوجوانی صورت می‌گیرد. به نظر می‌رسد تغییر جثه آزاردیده به‌خصوص در دختران موجب می‌شود که در این سنین سوژه آزارگران جنسی قرار بگیرند. از طرفی این آزار به‌طور معمول در سنین اوایل جوانی به پایان می‌پذیرد. عواملی نظیر مستقل شدن آزاردیده، ترک منزل، ازدواج آزاردیده منجر به این می‌شود که اوایل سن جوانی پایان تعرضات جنسی محارم باشد. شیوه آزار جنسی در چنین خانواده‌هایی پراکنده است. باین‌حال دسترسی بالای آزارگر به آزاردیده و عدم حمایت خانواده از قربانی منجر به این می‌شود که برخی از تعرضات جنسی به حاملگی ختم شود موضوعی که انبوهی از آسیبها را به همراه خواهد داشت.

در بررسی مصاحبه‌های آزاردیدگان جنسی در ارتباط با پیامدهای آزار جنسی در مجموع ۵۳ کد اولیه استخراج شد. کدهای اولیه به دست آمده با توجه به شباهتها و تفاوتها با یکدیگر در شش زیرمقوله پیامد جانی و جسمی، خودانگاری منفی، پیامد روانی-جنسی، روابط آسیب‌زای درون‌خانوادگی و روابط آسیب‌زای برون‌خانوادگی قرار گرفت و در نهایت با تجمیع زیرمقوله‌ها، سه مقوله که شامل پیامد جسمی و پیامد روانی-جمعی و پیامد روانی-فردی به دست آمد. بنابراین آزار جنسی محارم علاوه بر آسیب جسمی کاملاً وضعیت روانی فرد آزار دیده را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به نوعی مسیر زندگی روانی و جنسی افراد را مشخص می‌کند و آغازی برای مشکلات و مسائل متعدد روانی و جنسی این افراد است. روابط درون‌خانوادگی و برون‌خانوادگی این افراد کاملاً تحت تأثیر قرار می‌گیرد و این آسیب به‌طور معمول به نسل بعد نیز منتقل می‌شود.

پیشنهادها: با توجه به تابو بودن این جرم هیچ اراده‌ای به منظور کشف گستره وقوع این جرم در کشور ایران وجود ندارد و ابتدایی‌ترین قدمها در مسیر درمان و پیشگیری از این جرم برداشته نشده و نهادهای ذی‌ربط سیاست کتمان و غفلت را نسبت به این جرم اتخاذ کرده‌اند. گام نخست در مسیر پیشگیری و درمان، خروج از انکار و شناسایی و پذیرش موضوع، تعیین گستره وقوع و محدوده آسیبهای این جرم است. همچنین به نظر می‌رسد به منظور پیشگیری از وقوع این جرایم باید در سه حوزه تقنینی و خانواده و جامعه اقدامات اساسی انجام شود. در حوزه تقنینی اصلاحات نظیر تمرکز بر رویکردهای عدالت ترمیمی به جای سزادهی، درجه‌بندی واکنشهای کیفری با توجه به نوع آزار، تقویت رویکرد حمایتی نسبت به قربانی بعد از شکایت، اتخاذ سیاست کیفری افتراقی در آزار جنسی مبتنی بر اعتماد، تعدیل نگاه جنسیتی در قانون، اصلاح قوانین مربوط به ولایت و حضانت و تعیین شرایط خاص احراز صلاحیت اخلاقی ولی و حاضن به منظور سرپرستی از اقداماتی است که می‌تواند منجر به کاهش این جرایم شود.

همچنین در حوزه امور مربوط به خانواده مواردی نظیر آموزش کودکان از استفاده از فضای مجازی، تقویت وابستگی عاطفی بین اعضای خانواده، بالا رفتن دسترسی به پدر و مادر، برابری جنسیتی در خانواده و کاستن نگاه مالکانه مرد بر زن، پاسخ‌دهی صحیح به کنجکاویهای جنسی کودکان و آموزش جنسی کودکان توسط اعضای خانواده از جمله عوامل خانواده‌محور مؤثر در کاهش زمینه‌های این جرم است.

در حوزه امور مبتنی بر جامعه نیز می‌توان به مواردی نظیر آموزش همگانی و ارتقا سلامت جنسی جامعه، تسهیل ازدواج و رفع محرومیت جنسی جوانان، توانمندسازی زنان به منظور امکان خروج از موقعیتهای خشونت خانگی، نظارت اجتماعی مستمر بر خانواده‌های در معرض خطر، تضعیف نگاه مالکانه و مردسالارانه حاکم در جامعه از طریق رسانه‌های جمعی اشاره کرد.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان

نویسندگان مشارکت مؤثر در این مقاله داشته‌اند.

منابع مالی

هیچ‌گونه حمایت مالی برای انتشار این مقاله از هیچ نهاد و یا سازمانی دریافت نشده است.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافی نداشته‌اند.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این مقاله علاوه بر رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای، همه حقوق مرتبط با منابع مورد استناد رعایت شده و منابع با دقت ذکر شده‌اند.

- Arthur p. Wolf, 2017, incest avoidance and the incest taboos, two aspect of human na-ture, *Sexually& culture*, volume 21, issue 1,323-329.
- Bonnie E. Carlson PhD and MSW, Katherine Maciol LCSW & Joanne Schneider LCSW and BS and MSW (2006) Sibling Incest: Reports from Forty-One Survivors, *Journal of Child Sexual Abuse*, 15:4, 19-34
- Burkett, L. (1991). Parenting behaviors of women who were sexually abused as chil-dren in their family of families of origin. *Family Process*, 30, 421-434.
- Chase, N. D.(1999). Burdened children: *Theory, research, and treatment of parentifica-tion*. SAGE Publications.
- Fitzgerald MM, Shipman KL, Jackson JL, McMahan RJ, Hanley HM, 2005, Percep-tions of parenting versus parent-child interactions among incest survivors. *Child Abuse Negl*;29(6):661-81.
- Freud, Z. (1956). translated by Nasser al-Din Sahib al-Zamani, *psychoanalysis of in-cestuous marriage; Atai Publications; fourth edition*. (in persian)
- Gregory, J., & Jurkovic (1998). Destructive Parentification in Families. In Luciano L'Abate (Ed.), *Family Psychopathology*. pp. 237-255.
- Hesna Gula, Ahmet Gulb, Esra Yurumezc, Bedriye,2020, Voices of adolescent incest victims: A qualitative study on feelings about trauma and expectations of recover, *Ar-chives of Psychiatric Nursing*,3-8.
- Jane m rudd, Sharon D. Herzberger, Brother-Sister Incest—Father-Daughter Incest: A Comportion OF Characteristics and Consequences, *Child Abuse & Neglect*, Vol. 23, No. 9, pp. 915-928, 1999.
- Katz, Petracca; J., Rabinowitz (2009). "A retrospective study of daughters' emotional role reversal with parents,attachment anxiety, excessive reassurance seeking, and de-pressive symptoms". *The American Journal of Family Therapy*. 37 (3): 185-195.
- Kheswa, Jabulani G. (2017) "The Impact of Dysfunctional Families and Sexual Abuse on the Psychological Well-being of Adolescent Females in Eastern Cape, South Africa: A Research Note,"*The Journal of Sociology & Social Welfare*: Vol. 44: Iss. 2, Article 8.
- Kurdi, H., Hosseini Nozari, S.A.A. (2015). Experience of various types of sexual har-assment of women; *Social Welfare Quarterly*, 15(57),7-30. (in persian)

- Maljoo, Mohsen; (2008) *Master's thesis, Study of sexual harassment of women in the family by incest, Faculty of Social Sciences*, Allameh Tabatabai University. (in per-sian)
- Maljoo, Mohsen; (2010), Incest Rape: Backgrounds, Aggressive Strategies and Victim Reaction; *Social Welfare Research Quarterly*, Year 9; Issue 34. (in persian)
- Mireille Cyr, John Wright, Pierre McDuff, Alain Perron, (2002) Intra-familial sexual abuse: brother-sister incest does not differ from father-daughter and stepfather-stepdaughter incest, *Child Abuse & Neglect* 26 (2002) 957-973.
- Nomsa shumahi, M. (1999). *The Influence of incest on Adolescence: A Social Work Perspective*. Faculty of art department of social work of the university of pretoria.
- Nurcahaya, Muhammad Hidayat, (2019), Redesign The Pattern of Mahram Relation Among Family Member of Coastal Poor Community; *International Journal on Language, Research and Education Studies*. Vol.3, No. 2,
- Osman Celbis, M. Erkan Ozcan, Bora Ozdemir, (2006), Paternal and sibling incest: A case report, *Journal of Clinical Forensic Medicine* 13 (2006) 37-40.
- Rezaei, M, Abdar, Sh (2017). "Sexual Violence in the Family: A Qualitative Study", *Women's Research Journal*, Year 8, Number 1, 35-59. (In persian)
- Rezazadeh, Majid; Ahmadi, God bless; Nafriya, Mohammad; Brother, Zahra; Zanga-neh, Mohammad Ali; Moaudi, Habib; Sedqi, Homa; (1393); Family characteristics of people with high-risk sexual behaviors; *Journal of Mental Health Principles*; Year 17 (3), pp. 58 to 151. (in persian)
- Rob bongarrt, Per-Einar Binder, 2011, A case study of a mother's intertwining experiences with incest and postpartum depression, *Int J Qualitative Stud Health Well-being*; 6: 7244. PAGE1-10.
- Robert J. Kelly, Jeffrey J. Wood, Lauren S. Gonzalez, Virginia MacDonald, Jill Wa-terman, (2002), Effects of mother-son incest and positive perceptions of sexual abuse experiences on the psychosocial adjustment of clinic-referred me, *Child Abuse & Neglect* 26. 425-441.

- Sharifi, Mehdi and Asadpour, Ebrahim and Hashemi Jajgani, Seyed Jafar, (2016), *Ex-plaining the crime of rape against incest from the perspective of criminal sociology*, Comprehensive International Congress of Iranian Law <https://civilica.com/doc/634079>. (in persian)
- Teštoni I, Mariani C and Zamperini A (2018) Domestic Violence Between Childhood Incest and Re-victimization: A Study Among Anti-violence Centers in Italy. *Front. Psychol.* 9:2377.
- Tidefors, Inga, Arvidsson, Hans, Ingevaldson, Sara and Larsson, Michael(2010) 'Sib-ling incest: A literature review and a clinical study', *Journal of Sexual Aggression*, First published on: 25 May 2010.
- Wonderlich S, Ann Donaldson M, Carson Dk, 1996, Eating Disturbance and Incest. *Journal of Interpersonal Violence*, 11(2), 195-207.